

НАЦРТ ЗАКОНА О СПОЉНИМ ПОСЛОВИМА

Глава прва УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим законом уређују се: односи државних органа у обављању спољних послова, надлежности и послови које обавља Министарство спољних послова (у даљем тексту: Министарство), одлучивање о отварању и затварању дипломатских представништава и конзулата Републике Србије у иностранству и дипломатских представништава и конзулата страних држава и представништава међународних организација у Републици Србији, дипломатска и конзуларна звања дипломата, посебна права и дужности запослених у Министарству која произлазе из обављања спољних послова, поступак стицања, управљања, коришћења и располагања имовином у иностранству потребном за рад дипломатских представништава и конзулата и друга питања значајна за спољне послове.

На питања која нису уређена овим законом примењују се други закони, општеприхваћена правила међународног права, потврђени међународни уговори и подзаконски прописи којим се уређују спољни послови.

Сви појмови који се у овом закону користе у граматичком мушком роду подразумевају природни мушки и женски род лица на која се односе.

Глава друга НАДЛЕЖНОСТ У СПОЉНИМ ПОСЛОВИМА Утврђивање и спровођење спољне политике

Члан 2.

Спољну политику Републике Србије утврђује Влада.

Спољну политику спроводе Министарство и други органи државне управе у оквиру својих надлежности.

Начело сарадње

Члан 3.

Државни органи сарађују у обављању спољних послова за које су надлежни.

Сарадња се остварује међусобним извештавањем и усклађивањем спољнополитичких деловања.

Надлежности Министарства

Члан 4.

Министарство је надлежно да:

1) представља Републику Србију, уз председника Републике и председника Владе, у односима са страним државама, међународним организацијама,

међународним судовима и другим међународним установама и њиховим представништвима у Републици Србији;

2) штити интересе Републике Србије, њених држављана и правних лица у иностранству;

3) пружа конзуларно-правну помоћ и заштиту држављанима Републике Србије и заштиту држављана оних држава са којим је Република Србија закључила међународни уговор о заштити њихових држављана и правних лица;

4) предлаже Влади спољну политику;

5) предлаже Влади успостављање и прекид дипломатских односа са другим државама;

6) предлаже Влади учлањење, исчлањење и учешће Републике Србије у међународним организацијама и интеграцијама и у другим облицима међународне сарадње;

7) предлаже Влади амбасадоре и генералне и почасне конзуле Републике Србије;

8) предлаже Влади представнике и функционере у међународним организацијама и установама, пружа подршку запошљавању држављана Републике Србије у међународним организацијама и установама и даје сагласност за то запошљавање;

9) учествује у акредитацији представника страних држава и међународних организација у Републици Србији и у акредитацији особља страних културних центара;

10) организује званичне посете на државном и дипломатском нивоу;

11) учествује у припремама за учешће представника Републике Србије на међународним преговорима и конференцијама;

12) организује, испуњава и прати општење страних државних органа и дипломата са државним органима, покрајинским органима и органима локалне самоуправе;

13) анализира међународни положај Републике Србије и односе са страним државама;

14) анализира спољнополитичке аспекте одбране и националне безбедности Републике Србије;

15) анализира и предвиђа развој регионалних и глобалних односа и појава, нарочито у спољној политици, безбедности, међународном јавном и приватном праву, економији, екологији, просвети, култури и стању људских права, које су значајне за међународне односе Републике Србије;

16) прикупља и анализира информације страних медија о Републици Србији;

17) припрема нацрте закона и других прописа из спољних послова, даје мишљење о нацртима закона и других прописа које у вези са спољним пословима припремају други органи државне управе који су надлежни за то, а који су значајни за међународни положај Републике Србије;

18) припрема правна мишљења о питањима из међународног права за потребе председника Републике, Владе и других државних органа;

19) предлаже Влади стратегију развоја спољних послова и друге мере којим се обликује спољна политика Републике Србије, припрема документацију, информације и анализе из спољне политике;

20) иницира, покреће поступак и води преговоре за закључивање међународних уговора из своје надлежности и прати њихову примену, даје мишљења на нацрте међународних уговора које предлажу други државни органи, покреће поступак за потврђивање међународних уговора сагласно закону којим се уређује закључивање и извршавање међународних уговора, чува оригинале међународних уговора, заједничких саопштења и декларација Републике Србије и њених међународноправних претходника, израђује пуномоћја за потписивање међународних уговора;

21) покреће, у сарадњи са другим органима државне управе, поступак отварања културних центара Републике Србије у иностранству, усклађује вођење преговора и закључивање међународних уговора о оснивању и раду културних центара Републике Србије у иностранству и страних културних центара у Републици Србији, прати и усмерава делатност културних центара Републике Србије у иностранству и региструје и прати рад страних културних центара у Републици Србији;

22) усклађује начин остваривања, унапређења и заштите привредних и економских интереса Републике Србије у иностранству, у сарадњи са органима државне управе надлежним за праћење, предлагање и спровођење мера у економским односима са иностранством и надлежном организацијом привредних субјеката за Републику Србију;

23) обавештава владе страних држава и међународну јавност, као и српски народ, српске исељенике и држављане Републике Србије у иностранству, о политици Републике Србије и, у сарадњи са другим надлежним органима државне управе, промовише политичке ставове Владе ради јачања угледа Републике Србије у међународним односима;

24) обавља послове државне управе који се односе на побољшање положаја и поштовања права српског народа, српских исељеника и држављана Републике Србије у иностранству, помаже у очувању и развоју духовне, националне и културне самобитности српског народа изван Републике Србије и послове којим се побољшавају везе српског народа, српских исељеника, држављана Републике Србије у иностранству и њихових удружења с Републиком Србијом;

25) у сарадњи са другим органима државне управе, спроводи гласање држављана Републике Србије са пребивалиштем или боравиштем у иностранству на изборима и референдумима на републичком нивоу;

26) у сарадњи са другим органима државне управе, обавља послове разграничења са суседним државама, усклађује послове обележавања и одржавања државне границе, израђује и чува документацију о државној граници;

27) прикупља, обрађује и чува архивску грађу и документацију о спољној политици Републике Србије и њених међународноправних претходника и подстиче научноистраживачки рад у спољној политици и међународним односима;

28) предлаже Влади прибављање, отуђење и располагање непокретностима у иностранству потребним за рад дипломатских представништава и конзулата Републике Србије и обавља послове везане за коришћење, одржавање и управљање тим непокретностима;

29) уређује, одржава и штити системе информатичких, телекомуникационих, курирских и других веза са дипломатским представништвима и конзулатима Републике Србије и другим информационим системима;

30) прима и отпрема службену преписку и предмете за службену употребу као дипломатску или конзуларну вализу;

31) уређује послове безбедности Министарства, дипломатских представништава и конзулата Републике Србије, сагласно прописима којим се уређују послови безбедности;

32) у сарадњи са другим државним органима и сагласно посебном закону омогућава учешће представника Републике Србије у мултинационалним операцијама и учешће цивила у цивилним мисијама;

33) у сарадњи са другим органима и сагласно посебном закону обавља развојну сарадњу намењену иностранству и усклађује упућивање хуманитарне помоћи, усклађује пријем хуманитарне помоћи из иностранства намењене Републици Србији;

34) обавља дипломатске послове укључујући и дигиталну дипломатију ради промовисања Републике Србије;

35) обавља и друге послове одређене законом.

Министарство објективно и правовремено обавештава јавност о свом деловању преко лица које министар на то овласти и у односима са јавношћу поштује прописе о доступности информација од јавног значаја, с правом да информације ускрати сагласно прописима којим се уређује тајност података.

Начин и ближе услове за извршавање послова безбедности из става 1. тачке 31. овог члана споразумно прописују министар спољних послова (у даљем тексту: министар) и министар надлежан за унутрашње послове.

Канцеларијско пословање у Министарству и дипломатским представништвима и конзулатима Републике Србије прописује Влада.

Информациони и телекомуникациони системи

Члан 5.

Министарство, у оквиру своје надлежности развија, побољшава и одржава аутономне информационе и телекомуникационе системе за заштиту, пренос, чување и коришћење тајних и других података за сопствене потребе и потребе других државних органа, сагласно преузетим међународним обавезама и повезује се са истоврсним системима других држава и међународних организација ради заштите, преноса, чувања и коришћења тајних и других података.

Надлежност Министарства у сарадњи

Члан 6.

Министарство усклађује спољнополитичка и остала међународна деловања које у оквиру своје надлежности спроводе државни органи.

Државни органи, покрајински органи и органи локалне самоуправе дужни су да у спољним пословима сарађују са Министарством и обавештавају Министарство о планираним деловањима, као и да Министарство извештавају о изведеним међународним деловањима, с тим што Министарство може одлучити да учествује у њима.

Министарство је дужно да обавештава државне органе о спољнополитичким и међународним деловањима које је предузело.

Општеће државних органа, покрајинских органа и органа локалне самоуправе са представницима страних држава и међународних организација одвија се искључиво преко Министарства или у сарадњи са Министарством, ако се томе неprotиве међународни уговори или дипломатска пракса.

Државни органи, покрајински органи и органи локалне самоуправе опште са дипломатским представништвима и конзулатима Републике Србије преко Министарства.

Однос Министарства са Народном скупштином

Члан 7.

Министарство обавештава Народну скупштину о значајним питањима из области спољне политике и међународних односа.

Министар подноси надлежном одбору Народне скупштине извештај о раду Министарства најмање два пута годишње.

Обавезе дипломатских представништава и конзулата при посетама делегација и народних посланика Народне скупштине

Члан 8.

При билатералним посетама делегација и народних посланика дипломатско представништво и конзулат помажу Народној скупштини у припреми и испуњењу посете.

Дипломатска представништва при међународним организацијама пружају подршку делегацијама и члановима делегација Народне скупштине у припреми и испуњењу обавеза које произлазе из чланства у међународним организацијама.

Дипломатска представништва и конзулати пружају техничку подршку народним посланицима који бораве у службеној посети страни држави, сагласно закону.

Однос Министарства са председником Републике

Члан 9.

Министарство упознаје председника Републике са својим најбитнијим деловањима и другим питањима значајним за спољну политику, давањем одговарајућих обавештења.

На захтев председника Републике или на сопствену иницијативу, Министарство даје мишљења и предлоге о спољнополитичким деловањима председника Републике.

Саветодавна тела

Члан 10.

Министар може да оснива саветодавна тела, зарад стручнијег и свестранијег обликовања предлога стратегије спољне политике и побољшања рада Министарства. Саветодавна тела чине угледни стручњаци.

Глава трећа

СПОЉНИ ПОСЛОВИ

I. НАЧИН ОБАВЉАЊА СПОЉНИХ ПОСЛОВА

Члан 11.

Спољне послове обавља Министарство непосредно или преко дипломатских представништава и конзулата Републике Србије у иностранству.

Дипломатска представништва и конзулати јесу саставни делови Министарства.

II. ДИПЛОМАТСКА ПРЕДСТАВНИШТАВА И КОНЗУЛАТИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Врсте дипломатских представништава и конзулата

Члан 12.

Дипломатска представништва Републике Србије јесу амбасаде, које се оснивају у страним државама и сталне мисије, које се оснивају при међународним организацијама.

Конзулати Републике Србије оснивају се у страним државама, у рангу генералног конзулата, конзулата, вицеконзулата и конзуларних агенција.

Отварање и затварање дипломатског представништва и конзулата

Члан 13.

Одлуку о отварању и затварању дипломатског представништва и конзулата Републике Србије доноси Влада, на предлог министра, уз сагласност државе пријема.

У одлуци о отварању конзулата одређују се, уз сагласност државе пријема, ранг конзулата, његово седиште, стварна надлежност и конзуларно подручје.

При отварању и затварању дипломатског представништва и конзулата узимају се у обзир интензитет билатералних односа, обим привредне сарадње и положај и интереси српског народа, српских исељеника и држављана Републике Србије.

Влада може, на предлог министра и уз сагласност државе пријема, отворити или затворити одељење изван седишта дипломатског представништва или конзулата.

Ако наступе ванредне прилике или се погорша безбедносно стање у држави пријема Влада, на предлог министра, разматра привремено затварање или измештање дипломатског представништва и конзулата изван њиховог седишта.

Одлука Владе о отварању и затварању дипломатског представништва и конзулата објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Надзор над дипломатским представништвима и конзулатима

Члан 14.

Министарство надзире уређен, делотворан и економичан рад дипломатских представништава и конзулата преко главног дипломатског надзорника.

Главног дипломатског надзорника одређује министар из реда дипломата који су били амбасадори.

Главни дипломатски надзорник је независан и непристрасан.

Овлашћена главног дипломатског надзорника

Члан 15.

Главни дипломатски надзорник овлашћен је да шефу дипломатског представништва и конзулата предложи како да дипломатско представништво и конзулат побољша рад, овлашћен је да обави одвојене или групне разговоре са запосленима у дипломатском представништву и конзулату, да извештава министра, предлага одговарајуће мере и надзире извршење изречених мера.

Главни дипломатски надзорник има право да прегледа просторије дипломатског представништва и конзулата и просторије резиденције шефа дипломатског представништва и конзулата које су намењене службеним потребама, као и да прегледа документа и евиденцију коју дипломатско представништво и конзулат припрема или добија.

На конзуларном, финансијском, кадровском, безбедносном или другом подручју поједине послове у оквиру надзора могу да обављају запослени у Министарству које овласти генерални секретар, на предлог главног дипломатског надзорника. Они су у свом раду самостални и не дирају у овлашћења главног дипломатског надзорника.

Поступак надзора, извештавање министра, предлагање мера и надзор над извршењем мера подробније прописује министар.

III. ДИПЛОМАТСКА ПРЕДСТАВНИШТВА

1. Послови дипломатског представништва

Члан 16.

Дипломатско представништво делује сагласно Бечкој конвенцији о дипломатским односима („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми”, број 2/64), односно Бечкој конвенцији о представљању држава у њиховим односима са међународним организацијама универзалног карактера („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори”, број 3/77), тако што:

1) представља Републику Србију у држави пријема, односно међународној организацији;

2) штити и остварује интересе Републике Србије, њених држављана и правних лица и пружа неопходну помоћ држављанима Републике Србије;

3) учествује у преговорима са владом државе пријема, односно органима међународне организације;

4) поспешује и развија пријатељске односе и сарадњу између Републике Србије и државе пријема;

5) спроводи гледишта и интересе Републике Србије у међународним организацијама;

6) обавештава Министарство и преко њега Владу и друге државне органе Републике Србије о унутрашњем и спољно-политичком положају и деловању државе пријема, односно међународне организације;

7) упознаје органе, установе и јавност државе пријема, односно међународне организације са постигнућима, карактеристикама и гледиштима Републике Србије.

Дипломатско представништво обавља и друге послове сагласно међународном праву и прописима и директивама министра.

Посебна пажња поклања се побољшању положаја српског народа и српских исељеника.

2. Обављање конзуларних послова од стране амбасаде

Члан 17.

Амбасада обавља конзуларне послове у држави пријема у којој није отворен конзулат, као и на подручју државе пријема које конзулат не покрива.

Амбасада увек обавља конзуларне послове који изискују општење са централним органима државе пријема.

3. Шеф дипломатског представништва Врсте шефова дипломатских представништава

Члан 18.

Шеф дипломатског представништва је амбасадор или стални отправник послова.

Амбасадор

Члан 19.

Амбасадор се поставља најдуже до четири године, а његова дужност може да се продужи ако то налажу потребе службе.

Амбасадор може бити опозван и пре протекла времена на које је постављен.

Амбасадор може узастопно бити шеф највише два дипломатска представништва и најдуже осам година, а ако је на дужности био више од шест узастопних година не може бити поново постављен док не протекну две године од престанка последње дужности.

На амбасадоре као шефове дипломатских представништава не примењују се одредбе о премештају дипломата у дипломатска представништва и конзулате (чл. 55. до 62. овог закона).

Постављање и опозив амбасадора

Члан 20.

Министар припрема предлог за постављање или опозив амбасадора и доставља га Влади, која о предлогу одлучује после саветовања са председником Републике.

Ако Влада прихвати предлог министра, Министарство тражи агреман од државе пријема, а Влада, по пријему агремана, шаље председнику Републике предлог за постављање амбасадора.

Председник Републике поставља и опозива амбасадора указом, који се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”. Ако не донесе указ, председник Републике о томе обавештава Владу.

Председник Републике издаје амбасадору акредитивна и опозивна писма.

Агреман није потребан за постављање амбасадора као шефа сталне мисије.

Послови амбасадора

Члан 21.

Амбасадор делује сагласно Бечкој конвенцији о дипломатским односима, односно Бечкој конвенцији о представљању држава у њиховим односима са међународним организацијама универзалног карактера, тако што:

1) представља и заступа Републику Србију и њене органе у држави пријема, односно међународној организацији;

2) потписује или парафира дипломатске инструменте;

3) преноси и заступа гледишта Републике Србије.

Поред тога, амбасадор:

1) руководи дипломатским представништвом, издаје налоге и распоређује послове у њему;

2) одлучује о финансијском пословању дипломатског представништва;

3) усклађује и надзире рад конзулата Републике Србије у држави пријема преко инструкција упућених шефу конзулата;

4) обавља друге послове сагласно прописима и директивама министра.

Амбасадор одговара за свој рад и рад дипломатског представништва министру, Влади и председнику Републике.

Амбасадор на нерезиденцијалној основи

Члан 22.

Амбасадор Републике Србије на нерезиденцијалној основи поставља се за једну или више држава у којим Република Србија није отворила амбасаду.

На ту дужност може се поставити амбасадор са седиштем у трећој држави или амбасадор у Министарству који би, по потреби и сагласно директивама министра, боравио у држави пријема.

Амбасадор на нерезиденцијалној основи поставља се и опозива у истом поступку као амбасадор.

Отправник послова

Члан 23.

Отправник послова може бити стални (*en titre*) или привремени (*ad interim*).

Стални отправник послова

Члан 24.

Стални отправник послова је шеф дипломатског представништва ако дипломатски односи нису на нивоу амбасадора.

Сталног отправника послова именује и разрешава министар, из реда дипломата.

Стални отправник послова није функционер.

Привремени отправник послова

Члан 25.

Ако је место амбасадора упражњено или је амбасадор спречен да обавља дужност, његову дужност преузима привремени отправник послова.

Привременог отправника послова одређује амбасадор из реда дипломата, уз сагласност министра.

Ако амбасадор није одредио привременог отправника послова или је овај спречен да обавља ту дужност, привременог отправника послова одређује министар.

Ако у дипломатском представништву нема дипломата, амбасадор, односно министар може, уз сагласност државе пријема, овластити члана административног и техничког особља да обавља текуће административне послове и чува архиву дипломатског представништва.

IV. КОНЗУЛАТИ

Послови конзулата

Члан 26.

Конзулат делује сагласно Бечкој конвенцији о конзуларним односима („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми”, број 5/66), а нарочито:

- 1) штити интересе Републике Србије, њених држављана и правних лица и пружа им конзуларно-правну помоћ и заштиту;
- 2) помаже развијање односа у економији, култури, науци и образовању;
- 3) општи са државним и локалним органима на свом конзуларном подручју у питањима значајним за јачање билатералне сарадње;
- 4) стара се о заштити права из радног односа и права из социјалне заштите држављана Републике Србије који раде у држави пријема;
- 5) извештава Министарство о догађајима у свим областима живота на свом конзуларном подручју и шире, у држави пријема;

б) стара се о побољшању положаја и поштовања права српског народа, српских исељеника и држављана Републике Србије у иностранству, помаже у очувању и развоју духовне, националне и културне самобитности српског народа и побољшава везе српског народа, српских исељеника, држављана Републике Србије у иностранству и њихових удружења са Републиком Србијом.

Конзулат обавља и друге послове сагласно међународном праву и прописима и директивама министра.

Преузимање одређених дипломатских послова од стране конзулата

Члан 27.

Ако Република Србија није отворила амбасаду у страној држави или амбасада привремено не ради, конзулат може по овлашћењу министра, уз сагласност државе пријема, преузети на себе одређене дипломатске послове.

Шеф конзулата

Члан 28.

Конзулатом руководи шеф конзулата у звању које одговара рангу конзулата: генерални конзул, конзул, вицеконзул или конзуларни агент.

Генералног конзула поставља и разрешава Влада на четири године, по пријему егзекватуре државе пријема ако је она потребна, с тим што његова дужност може бити продужена ако то налажу потребе службе.

Генералног конзула предлаже Влади министар.

Одлука Владе о постављењу и разрешењу генералног конзула објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Конзула, вицеконзула и конзуларног агента именује и разрешава министар.

Патентно писмо издаје министар, по пријему егзекватуре државе пријема ако је она потребна.

Шеф конзулата руководи конзулатом и обавља друге послове сагласно прописима и директивама министра и инструкцијама амбасадора у држави пријема. Генерални конзул одговара за свој рад и рад конзулата амбасадору у држави пријема, министру и Влади, а остали шефови конзулата – амбасадору у држави пријема и министру.

На шефове конзулата не примењују се одредбе о премештају дипломата у дипломатска представништва и конзулате (чл. 55. до 62. овог закона).

Почасни конзул

Члан 29.

Влада може, на предлог министра и уз сагласност државе пријема, поставити почасног конзула за шефа конзулата (почасни генерални конзул, почасни конзул, почасни вицеконзул и почасни конзуларни агент).

Као почасни конзул поставља се лице које ужива углед у држави пријема и жели да заступа интересе Републике Србије.

Конзуларне послове које може да обавља почасни конзул и његова права и дужности одређује министар.

Почасни конзул је обавезан да јавно наступа и делује сагласно политици и гледиштима Владе, директивама министра и инструкцијама амбасадора у држави пријема.

Почасног конзула разрешава Влада, на предлог министра.

Привремено обављање дужности шефа конзулата (конзул жеран)

Члан 30.

Ако је место шефа конзулата упражњено или је шеф конзулата спречен да обавља дужност, његову дужност привремено преузима конзул жеран.

Конзула жерана одређује шеф конзулата из реда дипломата у конзулату, уз сагласност министра.

Ако шеф конзулата није одредио конзула жерана или је овај спречен да обавља ту дужност, конзула жерана одређује министар.

Ако у конзулату нема дипломате, шеф конзулата, односно министар може, уз сагласност државе пријема, овластити лице које обавља административне и техничке послове да обавља текуће административне послове и чува архиву конзулата.

V. ДРУГА ПРЕДСТАВНИШТВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

1. Специјална мисија

Члан 31.

Специјална мисија је привремена мисија која представља Републику Србију у страниј држави или при међународној организацији, ради преговарања о одређеним питањима или испуњења посебних задатака, сагласно Конвенцији о специјалним мисијама („Службени лист СФРЈ – Међународни уговори и други споразуми“, број 19/75).

Специјалну мисију успоставља Влада, на предлог министра.

Одлуком Владе, на предлог министра, одређују се задаци и трајање специјалне мисије, шеф специјалне мисије, састав специјалне мисије, њено финансирање и друга питања значајна за испуњење њених задатака.

2. Културни центар

Послови културног центра

Члан 32.

Културни центар бави се дипломатијом у области културе која произлази из надлежности Министарства и других органа државне управе, ради јачања угледа Републике Србије.

Културним центром руководи директор културног центра, а у њему ради и стручно и административно-техничко особље, ако међудржавним споразумом или одлуком о отварању културног центра није друкчије одређено.

Одлуку о отварању и затварању културног центра доноси Влада, на предлог министра.

Директор културног центра

Члан 33.

Директора културног центра именује и разрешава министар.

Директор културног центра одговара за свој рад и рад културног центра амбасадору у држави пријема и министру.

Дужан је да се повинује директивама министра и амбасадора у држави пријема.

3. Информативни центри при дипломатским представништвима и конзулатима

Члан 34.

При дипломатским представништвима и конзулатима могу да се отворе информативни центри, који обавештавају страну јавност о дешавањима у Републици Србији, промовишу вредности Републике Србије и обављају друге информативне послове.

Делатност информативних центара заснива се на сарадњи Министарства и других органа.

Одлуку о отварању и затварању информативног центра доноси Влада, на предлог министра.

4. Остала представништва Републике Србије

Члан 35.

Влада може да отвори економска и друга представништва у иностранству, на предлог министра.

Њихов рад надзире и усклађује дипломатско представништво или конзулат.

Одлуком о отварању економског или другог представништва, Влада одређује његове задатке, начин финансирања, рад, састав особља и друга питања значајна за испуњење његових задатака.

Шефа економског или другог представништва поставља Влада, на предлог министра.

5. Специјални изасланик министра

Члан 36.

Министар може именовати специјалног изасланика да привремено борави у страниој држави или при међународној организацији, ради испуњења посебних задатака.

VI. ЗАШТИТА ИНТЕРЕСА ОД СТРАНЕ ТРЕЋИХ ДРЖАВА И ЗА ТРЕЋЕ ДРЖАВЕ. ЗАЈЕДНИЧКО ПРЕДСТАВЉАЊЕ

Заштита интереса

Члан 37.

Ради заштите интереса Републике Србије и њених држављана и правних лица у иностраној држави у којој Република Србија нема отворено дипломатско представништво или конзулат, она може закључити међународни уговор са трећом државом да она штити те интересе преко свог дипломатског представништва или конзулата, сагласно међународном праву и дипломатској пракси.

Република Србија може закључити међународни уговор да њена дипломатска представништва и конзулати штите интересе треће државе и њених држављана и правних лица у иностраној држави.

Колокација

Члан 38.

Министар може, уз сагласност Владе, да закључи уговор са другом државом о успостављању заједничког простора за рад дипломатског представништва или конзулата у трећој држави.

Глава четврта

ЗАПОСЛЕНИ У МИНИСТАРСТВУ

I. УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Прописи који се примењују

Члан 39.

На права и дужности запослених у Министарству која нису уређена овим законом и прописима донетим на основу њега сходно се примењују прописи којим се уређују права и дужности државних службеника и намештеника.

Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству

Члан 40.

Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству одређују се унутрашње уређење Министарства, радна места државних службеника – и међу њима и радна места дипломата у дипломатском звању у Министарству и иностранству и радна места дипломата у конзуларном звању у иностранству – радна места намештеника, потребан број запослених на сваком радном месту, врста и степен стручне спреме за рад на сваком радном месту, положен дипломатско-конзуларни испит или државни стручни испит као услов за рад на радном месту, потребно радно искуство у струци и потребне компетенције за свако радно место.

Одредбе закона и других прописа којима се одређује највећи број запослених у државној управи и ограничава запошљавање у јавном сектору, примењују се тако да не угрозе овим законом уређене надлежности и односе у спољним пословима.

Одлуке о заснивању радног односа у Министарству које нису обухваћене кадровским планом Министарства за текућу календарску годину, подлежу сагласности Владе.

Начела за унутрашње уређење и систематизацију радних места у Министарству прописује Влада, на предлог министра.

Услови и начин за заснивање радног односа у Министарству

Члан 41.

Радни однос у Министарству може да заснује пунолетни држављанин Републике Србије са пребивалиштем или боравиштем у Републици Србији, који испуњава услове предвиђене правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству, који је прошао безбедносну проверу и нема безбедносних сметњи и који има задовољавајуће психофизичко стање.

Радни однос у Министарству не може да заснује лице коме је престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа или које је осуђивано на казну затвора због кривичног дела.

Радни однос у Министарству може да се заснује преузимањем запосленог који је нераспоређен или преузимањем запосленог из другог државног органа, ако министар одлучи да покуша преузимање, или после спровођења интерног конкурса, који није обавезан, или после спровођења јавног конкурса, који је обавезан, сагласно закону којим се уређују права и дужности државних службеника, изузев код постављења шефа дипломатских представништава и конзулата и у другим случајевима који су овим законом одређени (члан 53. став 3. и члан 63. овог закона).

Испуњеност услова за заснивање радног односа у Министарству проверава се на начин који прописује министар.

II. КАТЕГОРИЈЕ ЗАПОСЛЕНИХ

1. Све врсте запослених

Члан 42.

У Министарству раде државни секретар, државни службеници на положају, државни службеници који су дипломате, државни службеници који нису дипломате и запослени на пратећим помоћно-техничким пословима (намештеници).

У дипломатским представништвима и конзулатима раде шефови дипломатских представништава и конзулата, државни службеници који су дипломате у дипломатском или конзуларном звању, државни службеници који раде као административно-техничко особље и помоћно особље које има положај намештеника.

2. Функционери

Члан 43.

Функционери јесу државни секретар, амбасадор који је шеф дипломатског представништва, амбасадор на нерезиденцијалној основи и генерални конзул.

Функционери који нису каријерне дипломате јесу у радном односу у Министарству на одређено време, док им траје функција.

Шеф дипломатског представништва–амбасадор и амбасадор на нерезиденцијалној основи имају право на основну плату као каријерни дипломата у звању амбасадора у Министарству, а генерални конзул на основну плату која одговара његовом дипломатском звању.

После престанка функције, бивши функционери који нису каријерне дипломате имају право на накнаду плате још три месеца по престанку функције, у висини основне плате. Право на накнаду плате престаје пре протеча три месеца ако бивши функционер заснује радни однос или стекне право на пензију, а може бити и продужено на још три месеца ако за то време стиче право на пензију.

Радна успешност функционера се не вреднује.

3. Државни службеници на положају

Члан 44.

Државни службеници на положају су генерални секретар, помоћник министра, директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону и помоћници директора Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

Помоћник министра, као руководилац сектора и генерални секретар, као руководилац генералног секретаријата, могу имати заменике.

Радна места заменика помоћника министра и заменика генералног секретара попуњавају се из реда дипломата у Министарству.

Премештај државног службеника на положају на рад у дипломатском представништву или конзулату јесте разлог за престанак рада на положају.

4. Дипломате

Каријерне дипломате

Члан 45.

Каријерне дипломате су државни службеници у радном односу на неодређено време у Министарству, на радном месту у коме испуњавају задатке из спољних послова и на коме имају дипломатска или конзуларна звања.

Државни службеник постаје каријерни дипломата ако испуњава услове за заснивање радног односа у Министарству, има високо образовање на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ бодова, мастер академским студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године или специјалистичким студијама на факултету, има положен дипломатско-конзуларни испит, испуњава све услове за одговарајуће дипломатско звање и може бити распоређен на одговарајуће радно место у дипломатском звању.

Дипломатска звања

Члан 46.

Дипломатска звања јесу аташе, трећи секретар, други секретар, први секретар, саветник, први саветник, министар саветник и амбасадор у Министарству.

Основни услови за стицање дипломатских звања јесу:

1) за звање аташеа – успешно завршен приправнички стаж и знање једног званичног језика Уједињених нација на нивоу *B2* (*Vantage*: напредни ниво);

2) за звање трећег секретара - најмање три године радног искуства у струци и знање једног званичног језика Уједињених нација на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво);

3) за звање другог секретара - најмање пет година радног искуства у струци и знање једног званичног језика Уједињених нација на нивоу нација на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво);

4) за звање првог секретара – најмање седам година радног искуства у струци, знање једног званичног језика Уједињених нација на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво) и знање другог страног језика на нивоу *B2* (*Vantage*: напредни ниво);

5) за звање саветника - најмање 10 година радног искуства у струци, од чега најмање три године рада у дипломатском представништву, конзулату или међународној међудржавној организацији, знање једног званичног језика Уједињених нација на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво) и знање другог страног језика на нивоу *B2* (*Vantage*: напредни ниво);

6) за звање првог саветника - најмање 12 година радног искуства у струци, од чега најмање три године рада у дипломатском представништву, конзулату или међународној међудржавној организацији, знање једног званичног језика Уједињених нација на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво) и знање другог страног језика на нивоу *B2* (*Vantage*: напредни ниво);

7) за звање министра саветника - најмање 15 година радног искуства у струци, од чега најмање шест година рада у дипломатском представништву, конзулату или међународној међудржавној организацији, знање једног званичног језика Уједињених нација на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво) и знање другог страног језика на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво);

8) за звање амбасадора у Министарству - најмање 18 година радног искуства у струци, од чега најмање шест година у дипломатском представништву или конзулату или међународној међудржавној организацији, укључујући и најмање две године рада на месту шефа дипломатског представништва или конзулата, знање једног званичног језика Уједињених нација на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво) и знање другог страног језика на нивоу *C1* (*Effective Operational Proficiency*: самостални ниво).

Као радно искуство у струци, у смислу овог закона, сматра се радно искуство у оквиру врсте и степена стручне спреме које се захтева за одређено дипломатско звање.

Подробније услове за стицање дипломатског звања и начин стицања и губитак дипломатског звања прописује Влада, на предлог министра.

Конзуларна звања

Члан 47.

Дипломате раде у конзуларним звањима генералног конзула, конзула, вицеконзула и конзуларног агента, као шефови конзулата.

Звање генералног конзула може стећи дипломата у звању амбасадора у Министарству и министра саветника, звање конзула дипломата у звању првог саветника, саветника и првог секретара, звање вицеконзула дипломата у звању другог секретара, трећег секретара и аташеа, а звање конзуларног агента – дипломата у звању трећег секретара и аташеа.

Конзул, вицеконзул и конзуларни агент могу да раде у конзулату, а да при томе не буду шефови конзулата.

Дипломате имају конзуларна звања само док раде у конзулату.

Напредовање дипломата и вредновање радне успешности

Члан 48.

Дипломате напредују на радно место у вишем дипломатском звању решењем министра, на основу вредновања радне успешности и потреба Министарства.

Дипломата напредује премештајем на радно место у непосредно вишем звању, ако је најмање две године узастопно утврђено да превазилази очекивања или је најмање пет година узастопно утврђено најмање да испуњава очекивања, ако постоји слободно радно место, испуњава услове за рад на њему и има потребне компетенције.

Изузетно, дипломата који је премештен на радно место у непосредно више дипломатско звање јер је две године узастопно утврђено да превазилази очекивања може, и ако не испуњава услове везане за радно искуство, да буде опет премештен на радно место у непосредно вишем дипломатском звању, ако опет буде утврђено да превазилази очекивања.

На напредовање дипломате који је премештен у иностранство без његовог пристанка примењују се посебне одредбе (члан 58. став 2. овог закона).

У свему осталом, на вредновање радне успешности дипломата и последице вредновања, укључујући и престанак радног односа и премештај на радно место у нижем дипломатском звању, примењују се прописи којим се уређују права и дужности државних службеника.

Последице опозива или разрешења каријерног дипломате

Члан 49.

Против каријерних дипломата које буду опозване или разрешене с места шефа дипломатских представништава или конзулата пре протеча времена на које су постављени, може да се води дисциплински поступак при повратку у Министарство.

Премештај дипломате на рад у други државни орган

Члан 50.

Дипломата може бити премештен на рад у други државни орган до четири године, ради испуњења задатака из спољних послова који одговарају његовом дипломатском звању.

Дипломата се премешта у други државни орган на основу писменог споразума министра и руководиоца другог државног органа и уз његов пристанак.

За време премештаја у други државни орган дипломати мирују права и обавезе које се стичу на раду и по основу рада у Министарству.

Упућивање дипломате у међународну организацију или цивилну мисију

Члан 51.

Министар може упутити дипломату у међународну организацију или цивилну мисију на одређено време, ради испуњења задатака из спољних послова који одговарају његовом дипломатском звању, уз његов пристанак.

Дипломата који је упућен у међународну организацију или цивилну мисију има права као да је премештен на рад у дипломатско представништво или конзулат.

Министарство пружа неопходну подршку дипломати док је упућен у међународну организацију или цивилну мисију.

Ангажовање дипломате у међународној организацији по основу професионалног уговора

Члан 52.

Дипломата који ради у Министарству, а ангажује се у међународној организацији по основу професионалног уговора, има право да му мирују права и обавезе које се стичу на раду и по основу рада у Министарству најдуже шест година.

По престанку мировања, дипломата је обавезан да проведе у радном односу у Министарству време који не може бити краће од половине времена мировања.

Ако му пре тога престане радни однос у Министарству, изузев по основу потпуног губитка радне способности, дужан је да исплати Министарству накнаду од 50% последње основне плате у Министарству за сваки месец који недостаје до половине времена мировања.

О мировању права и обавеза дипломате, Министарство и дипломата закључују споразум у коме се наводе услови мировања и обавезе дипломате из претходних ставова.

Право на мировање права и обавезе које се стичу на раду и по основу рада има и супружник дипломате док дипломата ради у међународној организацији по основу професионалног уговора.

5. Некаријерне дипломате

Амбасадори, генерални конзули и лица на посебним дужностима

Члан 53.

Држављанин Републике Србије може бити постављен за амбасадора као шефа дипломатског представништва и шефа генералног конзулата премда није дипломата.

Даном постављења та лица стичу статус дипломате у звању изванредног и опуномоћеног амбасадора, односно генералног конзула у одговарајућем дипломатском звању и ступају у радни однос у Министарству на одређено време. Може бити постављено лице које испуњава услове за заснивање радног односа у Министарству и има високо образовање стечено на основним академским студијама у обиму од најмање 240 ЕСПБ, мастер академским студијама, специјалистичким академским студијама, специјалистичким струковним студијама, односно на основним студијама у трајању од најмање четири године или специјалистичким студијама на факултету и знање званичног језика Уједињених нација или језика државе пријема на нивоу *C1* и другог страног језика на нивоу *B2*.

Статус дипломате имају и лица која су распоређена у дипломатска представништва или конзулате на посебне дужности (одбрана, безбедност, економија, култура и друге области) на основу писменог–споразума министра са руководиоцем органа државне управе – за време трајања посебне дужности. Док раде у дипломатском представништву или конзулату сва права из радног односа остварују у органу државне управе из кога су распоређени, а поступају по директивама руководиоца органа државне управе из кога су распоређени, уз сагласност шефа дипломатског представништва или конзулата и у координацији с њиме. О њиховом распоређивању министар и руководилац органа државне управе закључују споразум којим се уређују сва потребна питања.

Некаријерне дипломате не морају имати положен дипломатско-конзуларни испит.

Програм њихових припрема, усавршавања и оспособљавања за рад у дипломатском представништву или конзулату прописује министар.

6. Запошљавање локалног особља

Члан 54.

У дипломатском представништву или конзулату може, када је то неопходно и финансијски оправдано, бити ангажовано локално особље, да обавља административно-техничке и помоћне послове.

Као локално особље сматрају се страни држављани и држављани Републике Србије са боравком у држави пријема.

Узајамна права и обавезе уређују се уговором, сагласно прописима државе пријема.

7. Премештај дипломата из Министарства на рад у дипломатска представништва и конзулате Рад у иностранству и интерни поступак

Члан 55.

Дипломате раде на радним местима у Министарству или иностранству.

Рад у иностранству одвија се на радним местима у дипломатским представништвима, конзулатима и специјалним мисијама.

Дипломате премешта на радно место у иностранству министар, после спровођења интерног поступка у Министарству или без интерног поступка ако то налажу потребе службе.

Дипломата се може пријавити за премештај у иностранство на радно место у nižем звању.

Услови за премештај у иностранство

Члан 56.

Дипломата може да буде премештен на радно место у дипломатско представништво или конзулат, по правилу, по протеклу једне године од стицања првог дипломатског звања.

Дипломата који се премешта у конзулат стиче премештајем одговарајуће конзуларно звање које има само док ради у конзулату.

При премештају на радно место у иностранству, води се рачуна о вредновању успешности рада, трајању рада у Министарству и иностранству током службе, додатним способностима дипломате и о времену које је протекло од последњег премештаја у иностранство.

Предност има дипломата који је претходно био премештен на радно место у иностранству без свог пристанка.

Трајање премештаја у иностранство

Члан 57.

Дипломата се премешта у иностранство најдуже четири године, рачунајући од почетка рада у иностранству, на радно место у истом или nižем дипломатском звању, уз његов пристанак.

Трајање премештаја може да се, зависно од потреба службе или других оправданих разлога, скрати или продужи.

Као оправдан разлог за скраћење премештаја сматрају се пре свега захтев лица које је премештено, захтев државе пријема и тежа повреда дужности из радног односа, а за продужење премештаја потребе службе.

Премештај у иностранство без пристанка дипломате

Члан 58.

Изузетно, министар може преместити дипломату на рад у иностранство и без његовог пристанка, ако то налажу потребе службе, најдуже две године и највише два пута за време рада у Министарству, у дипломатском звању које има у Министарству.

Ако је дипломата био премештен без свог пристанка на рад у иностранство, и при том је његова радна успешност у једној години вреднована са „превазилази очекивања“ он напредује премештајем на радно место у непосредно вишем звању, ако постоји слободно радно место, испуњава услове за рад на њему и има потребне компетенције, а ако је његова радна успешност и наредне године вреднована са „превазилази очекивања“ може опет да буде премештен на радно место у непосредно вишем звању и ако не испуњава услове везане за радно искуство.

Повратак на рад у Министарство

Члан 59.

Дипломата који је био премештен у иностранство најмање четири године, дужан је да проведе најмање две године на радном месту у Министарству пре поновног премештаја.

Ако се нико ко испуњава услове за премештај не јави за премештај на радно место у иностранству, на радно место може бити премештен дипломата који је провео мање од две године на радном месту у Министарству.

Дипломатско звање по повратку на рад у Министарство

Члан 60.

Дипломата који је био премештен на радно место у иностранству распоређује се по повратку у Министарство на радно место у дипломатском звању које је имао пре премештаја, изузев ако је за време премештаја напредовао у више дипломатско звање.

Ако то није могуће, министар је овлашћен да га без његовог пристанка привремено распореди на радно место, по правилу, у непосредно нижем дипломатском звању, док не постане упражњено радно место које одговара његовом дипломатском звању.

Ако не прихвати привремено распоређивање, дипломата постаје нераспоредан три месеца, а ако у том року не постане упражњено радно место које одговара његовом дипломатском звању, њему престаје радни однос по сили закона.

Сходна примена на премештај у специјалну мисију.

Пропис министра

Члан 61.

Одредбе о премештају у дипломатско представништво и конзулат примењују се и на премештај у специјалну мисију.

Поступак премештаја дипломата на радно место у иностранству подробније прописује министар.

Премештај државних службеника који нису дипломате и намештеника у иностранство

Члан 62.

На премештај на радно место у иностранству државних службеника који нису дипломате и намештеника и на њихово распоређивање по повратку у Министарство, примењују се исте одредбе као и на премештај дипломата.

8. Посебне мере за јачање персонала Министарства

Члан 63.

Изузетно, када потребе службе то налажу или када нека занимања недостају, министар може без преузимања или спровођења интерног или јавног конкурса примити у радни однос на неодређено време *или на одређено време до четири године*

у Министарству лица са одговарајућим искуством у научноистраживачком раду, значајним дипломатским искуством, искуством у раду у међународним и другим организацијама или лице са одређеним професионалним знањима и вештинама, на радно место дипломате, државног службеника који није дипломата или намештеника, ако испуњавају све услове за радно место на које се примају.

Број тако запослених лица у једној години не може бити већи од 50% запослених на неодређено време којима је у претходној години престао радни однос у Министарству.

На радно место дипломате, државног службеника који није дипломата или намештеника министар може без преузимања или спровођења интерног или јавног конкурса примити лице у радни однос на одређено време до четири године, ради обављања одређених послова у дипломатском представништву или конзулату, ако испуњавају све услове за радно место на које се примају.

Лицу које је тако примљено у радни однос на одређено време може да се откаже радни однос и пре протеча четири године, ако престану да постоје разлози због којих је примљено у радни однос.

Број тако запослених лица не може бити већи од 5% радних места у дипломатским представништвима и конзулатима систематизованих Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству спољних послова.

9. Приправници

Члан 64.

Са лицима која се први пут запошљавају (приправници) да би се обучавала за дипломате или државне службенике који нису дипломате, радни однос заснива се после спровођења јавног конкурса, при чему се води рачуна о потребама службе и сталности запошљавања приправника.

Са приправницима се заснива радни однос на одређено време.

Приправницима који се обучавају за дипломате радни однос траје једну годину и ако дотле положи дипломатско-конзуларни испит заснивају радни однос на неодређено време у звању аташеа.

На приправнике који се обучавају за радна места државних службеника који нису дипломате, примењује се закон којим се уређују права и дужности државних службеника.

Програм оспособљавања приправника доноси министар.

Глава пета

УСАВРШАВАЊЕ И ОСПОСОБЉАВАЊЕ

Стручни испити

Члан 65.

Министарство се стара о обуци и усавршавању запослених у њему.

Положен дипломатско-конзуларни испит јесте услов за рад као дипломате, ако овим законом није друкчије одређено.

Дипломатско-конзуларни испит по обиму и садржини обухвата програм који изражава посебности дипломатског посла и програмску садржину државног стручног испита за запослене са високим образовањем, и замењује државни стручни испит. На дипломатско-конзуларном испиту пре свега се проверавају познавање међународних односа, међународно јавно право, дипломатска историја и дипломатске и конзуларне вештине. Део испита одвија се на енглеском језику.

Државни службеници који нису дипломате полажу државни стручни испит.

Програм и поступак полагања дипломатско-конзуларног испита прописује министар.

Дипломатска академија

Члан 66.

Дипломатска академија је организациона јединица Министарства која се, самостално или у сарадњи са другим стручним, високошколским и научноистраживачким установама у Републици Србији и иностранству, бави усавршавањем и оспособљавањем.

Дипломатском академијом руководи директор дипломатске академије, кога одређује министар.

Дипломатска академија бави се:

- 1) сталним усавршавањем дипломата, државних службеника који нису дипломате и намештеника запослених у Министарству;
- 2) припремама, усавршавањем и оспособљавањем некаријерних дипломата за рад у дипломатском представништву и конзулату;
- 3) припремама за полагање дипломатско-конзуларног испита;
- 4) организовањем полагања дипломатско-конзуларног и других стручних испита;
- 5) оспособљавањем приправника;
- 6) организовањем стручне праксе у сарадњи са факултетима;
- 7) усавршавањем које произлази из праћења и вредновања радне успешности, сагласно закону којим се уређују права и дужности државних службеника;
- 8) усавршавањем представника органа државне управе сагласно потребама у спољној политици;
- 9) наставом и полагањем испита из страних језика;
- 10) организовањем наставно-научних активности, информативних и образовних семинара, симпозијума, трибина, консултативних састанака, предавања, међународних скупова и других студијских програма;
- 11) другим пословима које јој повери министар.

Министарство може за потребе Дипломатске академије ангажовати стручњаке из одговарајуће области.

Усавршавање мимо Дипломатске академије

Члан 67.

Усавршавање може да се одвија и на високошколским и другим специјализованим установама у Републици Србији или иностранству.

Одлуку о усавршавању, сагласно потребама Министарства, доноси министар.

Права и дужности запосленог који се тако усавршава уређују се уговором између запосленог и Министарства.

Глава шеста

ОСТАЛЕ ПОСЕБНОСТИ РАДНОГ ОДНОСА

I. ПОСЕБНЕ ДУЖНОСТИ И ЗАБРАНЕ И ДИСЦИПЛИНСКЕ КАЗНЕ

Посебне дужности и забране запослених

Члан 68.

Поред дужности одређених законом којим се уређују права и дужности државних службеника, дужности дипломата, укључујући и шефове дипломатских представништава и конзулата, државних службеника који нису дипломате и намештеника у Министарству и дипломатском представништву и конзулату јесу:

1) заштита интереса и угледа Републике Србије, њених органа, организација и установа;

2) заштита права и интереса држављана Републике Србије и њених правних лица;

3) поступање сагласно Уставу и закону и овлашћењима, директивама и налозима добијеним од министра;

4) поступање сагласно међународном јавном праву и поштовање прописа, правила понашања и протокола државе пријема;

5) благовремено, тачно и објективно извештавање шефа дипломатског представништва или конзулата и Министарства о догађајима који се тичу њиховог рада и о приликама, подацима и документима значајним за интересе Републике Србије;

6) испуњење инструкција и налога шефа дипломатског представништва или конзулата;

7) да не износе неистините тврдње којима се нарушава углед Републике Србије и њених органа;

8) заштита докумената, списа, података, имовине и опреме.

Истим лицима, ако су запослена у дипломатском представништву и конзулату и члановима њихове породице који с њима бораве у иностранству, забрањено је да:

1) уплићу се у унутрашња питања државе пријема;

2) неовлашћено обављају дипломатске или конзуларне или финансијске послове;

3) предузимају дипломатско или конзуларно заступање треће државе у држави пријема без изричитог овлашћења министра;

4) користе повластице, имунитете и дипломатску или конзуларну вализу противно њиховој намени;

5) користе просторије дипломатског представништва, конзулата или резиденције супротно њиховој намени;

6) опште са Министарством, другим органима, организацијама и установама у Републици Србији или држави пријема без знања шефа дипломатског представништва или конзулата;

7) баве се делатношћу која је неспојива са дипломатским и конзуларним пословима.

Шефу дипломатског представништва и конзулата забрањено је да, без сагласности министра, напушта државу пријема, а дипломати и другом запосленом у дипломатском представништву или конзулату – без знања и сагласности шефа дипломатског представништва или конзулата.

Дипломати, изузев почасног конзула, забрањено је да се бави професионалном или привредном делатношћу ради стицања личне користи изузев:

1) при располагању својом имовином;

2) самосталним научним, педагошким, уметничким и публицистичким радом;

3) деловања у синдикатима, стручним удружењима и другим облицима заштите права из радног односа.

Каријерни дипломата не може бити члан органа политичке странке.

Као чланови породице, у смислу овог члана, сматрају се супружник и деца запосленог (брачна, ванбрачна, усвојена, пасторчад, штићеник и храњеник).

Дисциплинске казне

Члан 69.

Поред лакших и тежих повреда дужности из радног односа одређених законом којим се уређују права и дужности државних службеника, тежу повреду дужности из радног односа представља и повреда дужности и забрана одређених овим законом (члан 68. овог закона).

За тежу повреду дужности из радног односа може се изрећи:

1) новчана казна од 20% до 30% основне плате, за месец у коме је новчана казна изречена, до шест месеци;

2) забрана премештаја у дипломатско представништво, конзулат или специјалну мисију од четири године;

3) скраћење премештаја у дипломатско представништво или конзулат или специјалну мисију;

4) забрана напредовања од четири године;

5) премештај на радно место у непосредно нижем звању;

6) престанак радног односа.

Против функционера не може бити вођен дисциплински поступак.

Вођење дисциплинског поступка

Члан 70.

Дисциплински поступак води и о дисциплинској одговорности запослених, изузев државних службеника на положају, одлучује министар.

Министар може да оснује дисциплинску комисију од три члана да уместо њега покреће и води дисциплински поступак и одлучује о дисциплинској одговорности.

Чланови дисциплинске комисије морају да имају стечено високо образовање на студијама другог степена (дипломске академске студије – мастер, специјалистичке академске студије, специјалистичке струковне студије), односно на основним студијама у трајању од најмање четири године и најмање пет година радног искуства у струци, а један члан мора бити дипломирани правник-мастер, односно дипломирани правник.

Министар може поверити шефовима дипломатских представништава и конзулата да воде дисциплински поступак против запослених у дипломатском представништву и конзулату.

Посебности дисциплинског поступка против запослених у дипломатском представништву и конзулату прописује министар.

II. ПОСЕБНИ РАЗЛОЗИ ЗА ПРЕСТАНАК РАДНОГ ОДНОСА

Посебни разлози за отказ од стране послодавца

Члан 71.

Поред осталих разлога одређених законом којим се уређују права и дужности државних службеника, запосленом у Министарству отказује се радни однос ако:

1) дао је лажне податке којим је доказивао постојање неког услова за заснивање радног односа у Министарству;

2) престане да испуњава неки услов за заснивање радног односа у Министарству;

3) не положи дипломатско-конзуларни испит до протеча једне године од заснивања радног односа у Министарству;

4) не положи стручни испит до протеча шест месеци од заснивања радног односа у Министарству.

Радни однос престаје кад решење о отказу постане коначно.

Посебни разлози за престанак радног односа по сили закона

Члан 72.

Поред осталих разлога одређених законом којим се уређују права и дужности државних службеника, запосленом у Министарству престаје радни однос по сили закона:

1) ако буде осуђен на казну затвора због кривичног дела – даном правоснажности пресуде;

2) ако му је изречена осуда за кривично дело повреда угледа Србије (члан 173. Кривичног закона) или повреда угледа стране државе или међународне организације (члан 175. Кривичног законика) – даном правоснажности пресуде;

3) ако му је изречена условна осуда на казну затвора од најмање шест месеци, без обзира на време проверавања, за кривично дело које га чини недостојним за обављање послова државног службеника – даном правоснажности пресуде;

4) ако је нераспоређен, а не постане упражњено радно место које одговара његовом звању – наредног дана од протекла три месеца откад је постао нераспоређен.

Недостојним за обављање послова државног службеника чини изречена условна осуда на казну затвора од најмање шест месеци без обзира на време проверавања за кривична дела која, сагласно закону којим се уређују права и дужности државних службеника, пропише Високи службенички савет.

III. ПЛАТЕ И ДРУГА ПРИМАЊА

Прописи који се примењују

Члан 73.

На плате и друга примања дипломата, државних службеника који нису дипломате и намештеника сходно се примењују прописи којим се уређују плате и друга примања државних службеника и намештеника, ако овим законом и прописима донетим на основу њега није друкчије одређено.

Основна плата запослених у Министарству може се, због посебне сложености послова, увећати до 30%.

Мерила и висину увећања основне плате утврђује министар.

Коефицијенти дипломата

Члан 74.

Коефицијенти за обрачун и исплату основне плате за радна места дипломата одређују се зависно од дипломатских звања:

- 1) аташе – коефицијент 2,34;
- 2) трећи секретар – коефицијент 2,85;
- 3) други секретар – коефицијент 3,08;
- 4) први секретар – коефицијент 3,49;
- 5) саветник - коефицијент 3,96;
- 6) први саветник – коефицијент 4,24;
- 7) министар саветник – коефицијент 4,81;
- 8) амбасадор у Министарству – коефицијент 5,57.

Док руководи организационом јединицом у Министарству дипломати се увећава коефицијент за 15%.

Приправнику се одређује коефицијент од 80% коефицијента који има аташе.

Дипломате у конзуларном звању имају коефицијент који одговара њиховом дипломатском звању.

Награђивање за остварене резултате рада

Члан 75.

Дипломата може бити награђен за остварене резултате рада једном годишње ако је вредновањем радне успешности утврђено да је превазишао очекивања и ако је посебно допринео угледу и интересима Републике Србије.

Награда за остварене резултате рада дипломате може да износи до 150% његове просечне годишње основне плате и исплаћује се уз плату за јануар наредне године.

Награду за остварене резултате рада може да оствари највише 3% дипломата систематизованих Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству спољних послова.

Основне плате запослених на раду у дипломатском представништву и конзулату

Члан 76.

Даном ступања на дужност у дипломатско представништво или конзулат, запослени стиче право на исплату плате у иностранској валути, тако што се основица одређена законом о буџету Републике Србије прерачунава у стране валуте по средњем курсу Народне банке Србије, важећем на дан објављивања закона о буџету у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Коефицијент за обрачун и исплату основне плате запосленом у дипломатском представништву и конзулату увећава се до 30%, због посебних услова рада (корективни коефицијент).

Висину корективног коефицијента одређује Влада, на предлог министра.

Додаци на основну плату, накнада плате, посебна накнада трошкова и друга примања запосленог

Члан 77.

Док ради у дипломатском представништву и конзулату, запослени има право на додатке на основну плату (за рад у удаљеним и прекоокеанским државама, за премештај на радно место у иностранству без свог пристанка и сл.), право на накнаду плате, право на посебну накнаду трошкова (за увећане трошкове живота у иностранству, за становање, селидбу, за школовање деце, за долазак на рад и одлазак са рада, за службено путовање, трошкове изазване обављањем дужности шефа дипломатског представништва или конзулата и сл.) и право на друга примања (отправничко и жеранско примање, примања за издржаване чланове породице и сл.).

При одређивању додатака на основну плату, посебних накнада трошкова и других примања, нарочито се узимају у обзир:

- 1) трошкови живота у различитим државама које годишње објављују надлежни органи Уједињених нација и друге битне прилике;
- 2) сложеност рада у дипломатском представништву или конзулату;
- 3) обим и значај рада у поједином дипломатском представништву или конзулату – за шефа дипломатског представништва и конзулата;
- 4) да ли је дипломата био премештен на радно место у иностранству без свог пристанка.

Подробније услове за остваривање права на додатке на основну плату, накнаде плате, посебне накнаде трошкова и друга примања и њихову висину прописује Влада, на предлог министра.

Као чланови породице, у смислу овог члана, сматрају се супружник, малолетна деца и деца (брачна, ванбрачна, усвојена, пасторчад, штићеник и храњеник) на редовном школовању до навршене 26. године живота, ако не остварују приход по основу рада у иностранству, бораве са запосленим у иностранству и имају службени или дипломатски пасош.

Права запосленог по основу посебних услова рада у дипломатском представништву и конзулату

Члан 78.

Запослени у дипломатском представништву и конзулату дужан је да ради и у посебним животним условима, у безбедносно опасним подручјима и тешким климатским приликама (посебни услови рада).

Заузврат, има право на корективни коефицијент (члан 76. став 2. овог закона) и право на увећан годишњи одмор.

Мерила за одређивање посебних услова рада подробније прописује Влада, на предлог министра.

Право на увећан годишњи одмор остварује се према пропису министра.

Накнада плате за време одсуствовања са рада због привремене спречености за рад

Члан 79.

Запослени у дипломатском представништву и конзулату има право на накнаду плате док одсуствује са рада због привремене спречености за рад до 60 дана, и то:

1) 65% просечне основне плате у претходних 12 месеци пре месеца у коме је наступила привремена спреченост за рад, с тим да накнада плате не може бити нижа од минималне зараде утврђене према прописима о раду, ако је привремена спреченост за рад проузрокована болешћу или повредом ван рада;

2) 100% просечне основне плате у претходних 12 месеци пре месеца у коме је наступила привремена спреченост за рад, с тим да накнада плате не може бити мања од минималне зараде утврђене према прописима о раду, ако је привремена спреченост за рад проузрокована повредом на раду или професионалном болешћу.

Запослени у дипломатском представништву и конзулату има право на остала примања одређена овим законом и прописима донетих на основу њега до протекла првих 60 дана привремене спречености за рад.

Кад привремена спреченост за рад пређе 60 дана, запослени користи право на накнаду плате у Републици Србији.

Накнада трошкова због смрти у иностранству

Члан 80.

Посмртни остаци запосленог или члана његове породице који су преминули за време рада запосленог у дипломатском представништву или конзулату, превозе се и сахрањују о трошку Министарства.

Чланови породице запосленог могу да бораве у иностранству и остварују друга права сагласно овом закону и прописима донесеним на основу њега најдуже још три месеца од смрти запосленог.

Као чланови породице, у смислу овог члана, сматрају се супружник, малолетна деца и деца (брачна, ванбрачна, усвојена, пасторчад, штићеник и храњеник) на редовном школовању до навршене 26. године живота, ако не остварују приход по основу рада у иностранству, ако су боравили са запосленим у иностранству и имају службени или дипломатски пасош.

Право на здравствено осигурање

Члан 81.

Док ради у дипломатском представништву и конзулату, запослени и његов супружник и деца (брачна, ванбрачна, усвојена, пасторчад, штићеник и храњеник) који са њим бораве у иностранству имају право на основно здравствено осигурање према стандардима здравства у Републици Србији, ако остваривање основног здравственог осигурања није обезбеђено међународним уговором.

Права супружника запосленог

Члан 82.

Док запослени ради у дипломатском представништву или конзулату, његов супружник који с њим борави у иностранству и не остварује приходе по основу рада у иностранству код страног послодавца, има право на уплату пензијског, инвалидског и здравственог осигурања из средстава Министарства, ако је био запослен или пријављен код надлежне службе за запошљавање пре одласка у иностранство.

При томе, време које је запослени провео на раду у иностранству рачуна се његовом супружнику у стаж осигурања који се изједначава с радним стажом.

Средства потребна за осигурање права из овога члана обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Повреде на раду, професионална обољења и обољења у вези са радом запосленог

Члан 83.

Повреде на раду и обољења запосленог која су изазвана боравком на радном месту у дипломатском представништву и конзулату и које произлазе из суштинске разлике између услова живота у иностранству и услова живота у Републици Србији, сматрају се повредама на раду, професионалним обољењима и обољењима у вези са радом сагласно закону и другим прописима којим се уређују безбедност и здравље на раду

Губитак радне способности запосленог

Члан 84.

Промене психофизичког стања или стабилности запосленог које, по оцени надлежне комисије, њега чине неспособним за послове радног места на којем ради,

сматрају се губитком радне способности сагласно прописима о пензијском и инвалидском осигурању.

Глава седма
ИМОВИНА КОЈУ КОРИСТЕ
ДИПЛОМАТСКА ПРЕДСТАВНИШТВА И КОНЗУЛАТИ
Непокретности за потребе дипломатских представништава и конзулата

Члан 85.

Непокретности које се користе за потребе дипломатског представништва и конзулата јесу зграде или делови зграда и земљиште у иностранству које се, независно од имовинско-правног статуса, користе за деловање дипломатског представништва и конзулата или су неопходне за њихов несметан рад.

Исто важи и за резиденцију шефа дипломатског представништва или конзулата и за станове у својини Републике Србије који се користе за потребе службе.

Дипломатска представништва и конзулати користе непокретности сагласно стандардима и нормативима у држави пријема.

Располагање непокретностима у иностранству

Члан 86.

О прибављању, отуђењу, узимању и давању у закуп и другом располагању непокретностима које се користе за потребе дипломатских представништава и конзулата, одлучује Влада, на предлог министра.

Правни посао који из тога следи закључује министар или, по овлашћењу Владе – шеф дипломатског представништва или конзулата.

Коришћење, одржавање и управљање имовином у иностранству

Члан 87.

Министарство организује и обавља послове везане за прибављање, отуђење и располагање, као и за коришћење, одржавање и управљање непокретностима које се користе за потребе дипломатских представништава и конзулата, на начин који пропише Влада.

Послови у вези са прибављањем, отуђењем и другим располагањем, коришћењем, одржавањем и управљањем покретним стварима које се користе за потребе дипломатских представништава и конзулата обављају се на начин који пропише министар.

Имовина прибављена у поступку сукцесије

Члан 88.

Непокретности које Републици Србији припадају сагласно Анексу Б Споразума о питањима сукцесије користи, одржава и њима управља и располаже Министарство.

Средства остварена продајом тих непокретности јесу наменска средства Министарства која служе за прибављање у својину и капитално одржавање

непокретности за потребе дипломатских представништава и конзулата, а о њиховом коришћењу одлучује Влада, на предлог министра.

За износ тих средстава која нису искоришћена у текућој буџетској години, увећавају се средства за капитално одржавање у финансијском плану и буџету Министарства за наредну годину.

Набавке за потребе дипломатских представништава и конзулата

Члан 89.

Набавке добара, услуга и радова за потребе дипломатских представништава и конзулата, кад јавна набавка није обавезна, обављају се сагласно начелима јавних набавки прописаних законом којим се уређују јавне набавке.

Безбедносно осетљива опрема, услуге и радови и опрема, услуга и радови за потребе рестриктивног простора дипломатског представништва и конзулата, набављају се сагласно прописима којим се уређује тајност података.

Планирање и поступак набавке добара, услуга и радова за потребе дипломатских представништава и конзулата, кад јавна набавка није обавезна, прописује министар.

Глава осма

СТРАНА ДИПЛОМАТСКА ПРЕДСТАВНИШТВА И КОНЗУЛАТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

1. Страна дипломатска представништва у Републици Србији Отварање дипломатског представништва стране државе

Члан 90.

Држава са којом је Република Србија успоставила дипломатске односе, може отворити своје дипломатско представништво у Београду.

На седиште дипломатског представништва стране државе и место резиденције сагласност даје Министарство, по прибављеном мишљењу надлежних органа.

Исто важи и за представништва међународних организација и конзулате страних држава.

Сагласност за отварање дипломатског представништва стране државе

Члан 91.

Влада одлучује о давању сагласности за отварање дипломатског представништва стране државе са седиштем у Републици Србији, на предлог министра.

Одлука Владе објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Одељења изван седишта дипломатског представништва стране државе

Члан 92.

Дипломатско представништво стране државе са седиштем у Републици Србији може отворити одељење изван свога седишта, у конзуларним, економским,

информативним, образовним и културним областима, уз обавезу да њиме руководи лице које је акредитовано сагласно овом закону (члан 96. овог закона).

Министар одлучује о давању сагласности за отварање одељења, за седиште одељења и постављање шефа одељења, по прибављеном мишљењу надлежних органа.

Акредитација шефа дипломатског представништва стране државе на нерезиденцијалној основи

Члан 93.

Држава са којом је Република Србија успоставила дипломатске односе може, уз сагласност министра, акредитовати у Републици Србији шефа дипломатског представништва са седиштем у другој држави.

Агреман за предложеног амбасадора стране државе

Члан 94.

О издавању агремана за предложеног амбасадора стране државе одлучује председник Републике, по прибављеном мишљењу Министарства.

О издатом агреману Министарство обавештава страну државу.

Акредитивна и опозивна писма

Члан 95.

Акредитивна и опозивна писма амбасадора стране државе предају се председнику Републике.

Копија акредитивних писама претходно се предаје министру или лицу у Министарству кога министар овласти.

Акредитација особља дипломатског представништва стране државе

Члан 96.

Дипломатско представништво стране државе акредитује код Министарства дипломате и друго особље.

Дипломатско представништво стране државе која нема седиште у Републици Србији акредитује код Министарства само дипломате и друго особље који обављају послове везане за Републику Србију.

Исто важи и за представништва међународних организација.

Остваривање привилегија и имунитета страних дипломатских представништава и конзулата

Члан 97.

Начин остваривања привилегија и имунитета дипломатских представништава страних држава, међународних организација и конзулата страних држава који су признати међународним правом, прописује Влада, на предлог министра, ако то већ није уређено другим прописима.

Регистар страних дипломатских представништава

Члан 98.

Регистар дипломатских представништава страних држава, међународних организација и конзулата страних држава води служба надлежна за протокол у Министарству.

2. Конзулати страних држава Отварање конзулата страних држава

Члан 99.

Држава са којом је Република Србија успоставила дипломатске или конзуларне односе, може отворити конзулат са седиштем у Републици Србији.

Влада одлучује о давању сагласности за отварање конзулата стране државе, на предлог министра, по прибављеном мишљењу надлежних органа.

У одлуци о давању сагласности за отварање конзулата наводе се ранг, седиште, стварна надлежност и конзуларно подручје.

Одлука Владе објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Егзекватура

Члан 100.

О издавању егзекватуре шефу конзулата стране државе са седиштем у Републици Србији одлучује министар, по прибављеном мишљењу надлежних органа.

Док траје издавање егзекватуре, министар може, на захтев дипломатског представништва или конзулата стране државе, дозволити новоименованом шефу конзулата да привремено обавља конзуларне послове.

Конзулат чији је шеф почасни конзул

Члан 101.

Држава која је отворила конзулат са седиштем у Републици Србији може да за шефа конзулата именује почасног конзула.

Почасни конзул може бити држављанин Републике Србије или треће државе са пребивалиштем у Републици Србији.

Министар одлучује о издавању дозволе за обављање дужности почасног конзула.

Почасном конзулу Министарство издаје легитимацију, чију садржину и изглед прописује министар.

3. Страни културни центар

Члан 102.

Страни културни центар са седиштем у Републици Србији оснива се и делује сагласно међудржавном споразуму и реципроцитету.

Страни културни центар почиње да ради када почне примена међудржавног споразума.

Особље страног културног центра дужно је да поштује општеприхваћена правила међународног права и потврђене међународне уговоре, прописе, правила понашања и протокол Републике Србије.

4. Међународне организације **Начини деловања међународне организације**

Члан 103.

Међународна организација може имати седиште у Републици Србији или у њој отворити представништво (агенцију, одељење или канцеларију).

О давању сагласности за седиште међународне организације у Републици Србији или за отварање њеног представништва одлучује Влада, на предлог надлежног министарства, по прибављеном мишљењу министра.

Одлука Владе објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Глава девета **ПРЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ**

Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству

Члан 104.

До доношења Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству спољних послова према овом закону и решења о распоређивању на радно место сходно новом Правилнику о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству спољних послова или до доношења другог решења сагласног закону, запослени у Министарству настављају да раде на радним местима систематизованим на дан ступања на снагу овог закона.

Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству спољних послова биће донесен у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона.

Задржавање дипломатског звања

Члан 105.

Запослени који су до дана ступања на снагу овог закона стекли дипломатско звање предвиђено Законом о спољним пословима („Службени гласник РС” бр. 116/07, 126/07 – исправка и 41/09), задржавају стечено дипломатско звање и после ступања на снагу овог закона.

Дипломате које у року од пет година од дана ступања на снагу овог закона, не испуне услове за стицање дипломатског звања предвиђене овим законом, изузев дужине радног искуства, распоређују се на одговарајуће радно место у дипломатском звању за које испуњавају услове који су прописани овим законом.

Окончавање започетих поступака

Члан 106.

Поступци одлучивања о правима и дужностима запослених који су започети до ступања на снагу овог закона окончаће се применом прописа по којима су започети.

Подзаконски прописи

Члан 107.

Подзаконски прописи чије је доношење предвиђено овим законом ступиће на снагу у року од једне године од ступања на снагу овог закона.

До њиховог ступања на снагу, примењују се одредбе важећих подзаконских прописа које нису у супротности са овим законом.

Престанак важења ранијег закона

Члан 108.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о спољним пословима („Службени гласник РС”, бр. 116/07, 126/07 – исправка и 41/09).

Ступање на снагу овог закона

Члан 109.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. УСТАВНИ ОСНОВ

Уставни основ за доношење овог закона садржан је најпре у одредби Устава Републике Србије, којом је предвиђено да Република Србија уређује и обезбеђује поред осталог и њен „међународни положај и односе са другим државама и међународним организацијама“ (члан 97. тачка 1. Устава Републике Србије), али и „организацију, надлежност и рад републичких органа“ (члан 97. тач. 16. Устава Републике Србије).

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Важећи Закон о спољним пословима („Службени гласник РС“, бр. 116/07, 126/07-исправка и 41/09) донет је ступио на снагу 2007. године, а мање измене учињене су 2009. године.

Најпре, важећи Закон о спољним пословима није довољно уредио сву материју која је требало да буде предмет његове опсервације и која је предмет уређења у упоредном законодавству. Недостају релативно јасне и потпуне одредбе о природи и надлежностима дипломатских представништва (амбасада и сталних мисија) и конзулата и доследно томе о овлашћењима њихових руководилаца. Није јасно ни коме ти руководиоци одговарају за свој рад и рад представништва (конзулата) којим руководе, нити поступак њиховог постављења на дужност, дужина њиховог мандата, могућност поновног постављења на дужност шефа дипломатског представништва или конзулата итд. Мало или готово нимало пажње посвећено је специјалним мисијама Републике Србије, културним центрима и другим могућим представништвима Републике Србије у иностранству. С друге стране, важећим законом није ни дотакнута „друга страна“ билатералних и мултилатералних односа, тј. отварање представништва страних држава и конзулата у Републици Србији или представништава међународних организација у Београду. Исто важи и за делатности органа државе Србије у поступку давања сагласности за постављене страног амбасадора или конзула у Републици Србији (агремена и егзекватуре). Овима је остало пракси да одређује надлежности у мноштву питања у којима Република Србија треба да поступа као држава пријема и да се изводе различите аналогije из Уставних норми.

Важећи Закон о спољним пословима задржава појам дипломатско-конзуларних представништава, који се, истина, уобичајио у нашим законским текстовима и пракси. Али, у суштини, овде је реч о скраћеном начину изражавања који у један појам спаја дипломатска представништва и конзулате (конзулати су израз који користи Бечка конвенција о конзуларним односима) и на читачу закона је да, у зависности од контекста, одреди да ли је законодавац у конкретном случају „мислио“ на „дипломатски“ део појма дипломатско-конзуларних представништава или на „конзуларни“ део појма дипломатско-конзуларних представништава. При свему томе,

реч је о категоријалном, а не о просторном јединству, на шта иначе појам упућује. Из ових разлога је у свим послејугословенским законодавствима, изузев делимично у Црној Гори и Северној Македонији (у чијем закону овде не постоји довољна појмовна конзистентност), тј. у Словенији и Хрватској начињено и појмовно раздвајање између дипломатских представништава и конзулата.

Није јасан статус каријерних (професионалних) дипломата, нити оног што се у неким упоредним законодавствима назива некаријерним дипломатама, нити је нормативно „објашњења“ разлика између њих. Није нити је довољно прецизно и јасно речено да се под појмом дипломате подразумевају лица која раде у дипломатском звањима, како у седишту Министарства спољних послова (у даљем тексту: Министарство) тако и у дипломатским представништвима, али и лица која у седишту Министарства раде у дипломатским звањима, а у иностранству у конзуларним звањима. Недовољно прецизно и недоследно користе се појмови „запослени“, „државни службеници“, „намештеници“, „дипломате“, тако да у неким случајевима није јасно о чему је заправо реч, па понекад долази до појмовне конфузије. Свакако да је појам „запослени“ најшири по своме обиму, а да за њиме одмах следи категорија „државних службеника“, који се деле на дипломате и оне који то нису, и коначно намештенике. Зато је боље кренути од есенцијалног појма закона, појма „дипломата“, а потом тај појам ширити на све државне службенике, намештенике и запослене. Дакле, кренути од посебног ка општем, а не од општег ка посебном. Овде, истина, целу ствар отежава што се закон састоји од неколико целина које, и у међународном праву, користе различите појмове без довољне доследности.

Дипломатска звања нису прецизно нити довољно опсежно уређена, тиме ни конзуларна.

Плате државних службеника који нису дипломате релативно прецизно су уређене Законом о платама државних службеника и намештеника. Закон о спољним пословима, с друге стране, не уређује плате дипломата (и друга њихова примања), препуштајући то да се уреди подзаконским прописима, што је спорно и са становишта уставности.

Разуме се да се спољни послови обављају преко одређеног персоналног супстрата, лица која су у радном односу у Министарству или другим органима државне управе у чијем делокругу су спољни послови. Јасно је и да спољни послови имају неке посебности које их раздвајају од осталих задатака државе. Током примене Закона о спољним пословима (од 2007.) догодиле су се битне промене у правном поретку Србије. Персонални супстрат (уређење радних односа схваћено у најширем смислу те речи) Закона о спољним пословима, наслања се на Закон о државним службеницима. Закон о државним службеницима је супсидијерни (кровни) закон, закон који се сходно примењују у свим питањима која Закон о спољним пословима не уређује. Већ у време доношења Закона о спољним пословима, два закона су лоше комуницирала, другим речима, није била јасна разлика између аутентичних (специјалних) одредаба Закона о спољним пословима које се разликују се од Закона о државним службеницима, од оних одредаба Закона о државним службеницима које се директно или сходно примењују и на уређење персоналног супстрата спољних

послова, тј. на норме Закона о спољним пословима. У међувремену, Закон о државним службеницима доста је измењен, готово до непрепознатљивости. Утолико пре су решења Закона о спољним пословима постала анахрона и прилично неусклађена са новом концепцијом службеничког система у Србији. Велике измене у општем закону (Закону о државним службеницима) налажу да се озбиљно размисли о персоналном систему у спољним пословима. Када се каже да Закон о спољним пословима ваља ускладити са Законом о државним службеницима, заправо се мисли на две ствари. Прво, треба изнаћи оне области спољних послова које су толико аутентичне, које се толико разликују од остатка државне управе, да се морају „одвојити“ од службеничког система, друкчије уредити од њега и тако постати *lex specialis* за Закон о државним службеницима. Друго, што произлази из првог, неопходно је кристално јасно уочити питања у којима се не постоје толике посебности у спољним односима да их је неопходно специјално (посебно) уредити. Дакле, изнаћи питања у којима се норме Закона о државним службеницима директно или индиректно (сходно) примењују и на персонални систем спољних односа. Разуме се да овај други задатак зависи од општости и флексибилности генералног закона, тј. Закона о државним службеницима. То је један од основних задатака. Радне односе у Министарству ваља тако уредити да ни једно питање „не виси у ваздуху“, без одговора и да ствара тешкоће у пракси.

Све то, као и активности надлежних органа на побољшању спољнополитичке позиције Републике Србије у свету, захтевају доношење новог Закона о спољним пословима. Овим законом предлажу се решења која ће подржати активности управљене ка снажењу спољнополитичке позиције Републике Србије и, нарочито, омогућити делотворнију координацију и сарадњу свих органа надлежних за вођење спољних послова. Иновирањем већег броја досадашњих законских решења прецизније и шире се уређују надлежности и сарадња надлежних органа у области спољних послова, дефинишу послови из делокруга Министарства, исказује њихова посебност у односу на друге послове државне управе и, примерено томе, утврђују законска начела за деловање и унутрашње уређење Министарства и уређује положај дипломата и других запослених у Министарству. Употпуњена су и прецизирана досадашња решења о дипломатским представништвима и конзулатима и њиховом особљу, дипломатска и конзуларна звања, напредовање, стручно оспособљавање и усавршавање у Дипломатској академији и дипломатско-конзуларни испит, дужности, одговорности, права запослених и друга решења од значаја за обављање спољних послова из делокруга Министарства. Тако су, поред осталог, прецизирани и употпуњени услови за стицање дипломатских звања сходно Бечким конвенцијама, поступци премештаја запослених, пре свега дипломата, на радна места у Републици Србији и иностранству, мерила за радно ангажовање лица ван Министарства за обављање одређених послова у иностранству. Целовито су, као новина, уређена питања која се односе на страна дипломатска представништва и конзулате у нашој држави. У оквиру посебних поглавља уређена су и специфична питања која се тичу имовине коју у иностранству користе наша дипломатска представништва и конзулати.

У целини посматрано, наведена основна решења и новине у овом закону предвиђене су да би се усвајањем и оживотворењем овог закона обезбедио бржи развој у области спољних послова, неопходан за успешно остваривање већ утврђених циљева, који се у основи свODE на побољшање спољнополитичке позиције Републике Србије у свету и убрзање приступања Европској унији.

III. ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ОСНОВНИХ РЕШЕЊА

Влада, према Уставу, утврђује и води политику Републике Србије, што важи како за унутрашњу, тако и спољну политику. Спољну политику Влади предлажу сва министарства која у свом делокругу имају послове који се наслањају на спољну политику (рецимо, министарства привреде, одбране, унутрашњих послова итд.). С друге стране, политика Владе зависи и од ставова и поступака председника Републике. Према томе, Министарство спољних послова није једини орган који Влади предлаже спољну политику, оно у томе нема ексклузивитет. Доследно томе, Министарство спољних послова није ни једини орган државне управе који спроводи спољну политику коју је Влада већ утврдила; спољну политику спровODE воде и други органи (пре свега министарства) у чијем је то делокругу (члан 2. став 1.). Закон предвиђа и начело сарадње. Сви државни органи унутар чије надлежности су спољнополитички послови, дужни су да међусобно сарађују (члан 3. став 1.), што се огледа у међусобном извештавању о спољнополитичком деловању и његовом усаглашавању (члан 3. став 2.). Тиме се спречава да се спољна политика Републике Србије дисперзује и изобличи, или да постане хаотична и неконзистентна. Улога Министарства спољних послова је овде кључна. Оно је тај орган који усклађује спољнополитичке акције (члан 6. став 1.), а општење осталих државних органа, али и органа аутономне покрајине и локалне самоуправе са страном државом или међународном организацијом одвија се, по правилу, преко министарства (члан 6. став 4.). Такође, државни органи, покрајински органи и органи локалне аутономије опште са дипломатским представништвима и конзулатима Републике Србије преко Министарства спољних послова (члан 6. став 5.). У том контексту, битна је и улога Министарства да организује, испуњава и прати општење страних државних органа и дипломата са државним органима, покрајинским органима и јединицама локалне самоуправе Републике Србије (члан 3. став 1. тачка 12.).

Новина је то што су детаљно, по систему енумерације, одређени послови Министарства и груписани зависно од тога да ли се претежно односе на учествовање Министарства у обликовању (стварању, утврђивању) политике Владе, праћење стања или развој у области спољних послова, извршавање прописа, или су ти послови међусобно сродни из других разлога (члан 4. став 1.). Унутар делокруга Министарства начело јавности рада и дужности Министарства предвиђене прописима којима се уређује доступност информација од јавног значаја, разрађене су као посебне надлежности (тиме и обавезе) Министарства. Министарство објективно и правремено обавештава јавност о свом деловању, преко лица лице које министар

на то овласти (члан 4. став 2.). Такође, предвиђено је и да у односима са јавношћу Министарство поступа сагласно правилима о доступности информација од јавног значаја, али и да се давање информација може ускратити у складу са прописима којима се уређује тајност података (члан 4. став 2. *in fine*). Ова решења омогућавају Министарству континуирано постизање три битна циља: да доприноси остваривању уставног права на обавештеност које има свако у Републици Србији (члан 51. Устава Републике Србије); да добија неопходну подршку јавности за свој рад; да одржава важну равнотежу између две своје законске дужности – дужности да омогући слободан увид у свој рад према прописима којима се уређује слободан приступ информацијама од јавног значаја и, истовремено, дужности да одређене информације ускрати (не открива) у складу са прописима којима се уређује тајност података.

Значајна новина је и обавеза Министарства да, у оквиру своје надлежности, развија, побољшава и одржава аутономне информационо телекомуникационе системе за заштиту, пренос, чување и коришћење тајних и других података за сопствене потребе, али и потребе других државних органа, сагласно преузетим међународним обавезама, као и да их повезује са истоврсним системима других држава и међународних организација ради заштите, преноса, чувања и коришћења тајних и других података (члан 5.).

Посебно су разрађене обавезе Министарства према Народној скупштини (чл. 7. и 8.). Министарство обавештава Народну скупштину о питањима спољне политике и међународних односа, а министар подноси надлежном одбору Народне скупштине извештај о раду Министарства најмање два пута годишње (члан 7. став 2.).

Најзад, овим законом одређене су исте обавезе које и сада имају дипломатска представништва и конзулати приликом посета делегација и народних посланика страном држави или међународној организацији, и то да пруже помоћ у припреми и испуњењу посете, неопходну подршку и помоћ и сваку врсту захтеване техничке помоћи, у границама могућности, а у складу са законом (члан 8.).

Предвиђена је обавеза Министарства да у оквиру своје надлежности упознаје председника Републике о својим најбитнијим деловањима (активностима) и другим питањима која су значајна за спољну политику, тако што ће председника Републике перманентно обавештавати о свим збивањима која су значајна за вршење његових надлежности (члан 9. став 1.). Министарство је дужно да на захтев председника Републике, али и на сопствену иницијативу, даје мишљења и предлоге који се односе на спољнополитичко деловање председника Републике (члан 9. став 2.).

Министарство обавља спољне послове на два начина: непосредно или преко дипломатских представништава и конзулата у иностранству (члан 11. став 1.). Када се каже да Министарство обавља спољне послове непосредно има се у виду његово деловање из седишта у Београду, дакле, у крајњој линији из Републике Србије. Посредно је оно обављање спољних послова које се одвија изван Републике Србије, у иностранству, а форме преко којих се то одвија јесу дипломатска представништва и конзулати. Будући да је реч о јединственом послу, то је овим законом изричито предвиђено и да су дипломатска представништва и конзулати (дислоцирани) делови Министарства (члан 11. став 2.). Разлика у њиховом положају огледа се у територији

на којој обављају надлежности, због чега је рад дипломатских представништава и конзулата више условљен међународним изворима права. Дипломатска представништва деле се на представништва у страним државама и представништва при међународним организацијама. Представништва у стараним државама отварају се у рангу амбасаде (што не значи да њиме мора да руководи амбасадор, може и стални отправник послова), а при међународним организацијама као сталне мисије (члан 12. став 1.). Надлежности амбасаде не састоје се од стриктно дипломатских послова, билатералних или мултилатералних, она може, под одређеним условима и да обавља све или само неке конзуларне послове. Амбасаде су овлашћене да поред дипломатских обављају и конзуларне послове: а) када у држави пријема Република Србија није отворила конзулат или б) када подручје конзулата не обухвата целу државу пријема, већ њен део, у ком случају „конзуларно“ непокривени део државе покрива амбасада (тј. у том делу она обавља конзуларне послове) – члан 17. став 1. Амбасада увек (и кад је отворен и када није отворен конзулат или више њих у држави пријема) обавља конзуларне послове који изискују комуникацију са централним органима државе пријема (члан 17. став 2.). Исто важи и за конзуларне послове. Вреди правило да конзуларне послове обављају само конзулати, који се, доследно Бечкој конвенцији о конзуларним односима деле на четири класе, које зависе од класе њиховог руководиоца: на генералне конзулате, конзулате, висеконзулате и конзуларне агенције (члан 12. став 2.). Но, и конзулати могу да обављају дипломатске послове ако у држави пријема (у којој је отворен конзулат) Република Србија није отворила амбасаду или јесте, али амбасада не ради; у том случају, по овлашћењу министра спољних послова конзулат може да обавља поједине (дакле не све) дипломатске послове, под условом да се са тиме сагласи држава пријема конзулата (члан 27.).

Одлуци о отварању дипломатског представништава у страни држави претходи успостављање дипломатских односа између ње и Републике Србије, а отварању конзулата – успостављање конзуларних односа. Када се успоставе дипломатски односи претпоставља се да су успостављени и конзуларни односи (члан 2. став 2. Бечке конвенције о конзуларним односима), а сам прекид дипломатских односа не подразумева и прекид конзуларних односа (члан 2. став 3. Бечке конвенције о конзуларним односима). С друге стране, могуће је да се успоставе конзуларни односи, а да то за собом не повлачи претпоставку да су успостављени дипломатски односи, као што важи у обрнутом случају. Но, у сваком случају, одлуци о отварању амбасаде или сталне мисије или конзулата морају да претходе успостављени дипломатски или конзуларни односи, што није материја овог закона. Одлуку о отварању дипломатског представништва (амбасаде или сталне мисије) и конзулата доноси Влада, на предлог министра спољних послова (члан 13. став 1.). За пуноважност те одлуке Владе потребна је и сагласност државе пријема (члан 13. став 1. *in fine*). Приликом доношења одлуке о томе да ли ће бити бити отворено (или затворено неко већ отворено) дипломатско представништво или конзулат или ће се изабрати неки други модус представљања Републике Србије (рецимо, преко државе заштитнице – члан 37. став 1.) води се рачуна о интезитету билатералних односа, обиму привредне сарадње и

положају и интересима српског народа, српских исељеника и држављана Републике Србије (члан 13. став 3.), чиме се стварају нормативне претпоставке да се систем српских представништва заснује на рационалним елементима и да се, кад за отварањем представништва или конзулата нема потребе, потраже други облици представљања (рецимо, институт амбасадора на нерезиденцијалној основи итд.). Док се амбасада отвара за целу територију државе пријема, конзулат може да покрива само део те државе, те се отуда, у одлуци Владе о отварању конзулата наводи, поред његовог ранга (генерални конзулат, конзулат, вице конзулат и конзуларна агенција), стварне надлежности (конзуларни послови које може да обавља) и седишта, и његово конзуларно подручје (подручје државе пријема на коме конзулат делује) – члан 13. став 2. Влада, на предлог министра, доноси и одлуку о затварању дипломатског представништва или конзулата, а обе одлуке (и о отварању и о затварању) објављују се у службеном гласилу Републике Србије (члан 13. став 6.).

Новина је законодавно уређење надзора над дипломатским представништвима и конзулатима (чланови 14. и 15.). Министарство је овлашћено да надзире уређеност, делотворност и економичност рада представништва; чини се то преко главног дипломатског надзорника (члан 14. став 1.) кога одређује министар из реда дипломата у Министарству који су били амбасадори (члан 14. став 2.). Законом се јемчи независност главног дипломатског надзорника и он обавезује да буде непристрасан (члан 14. став 3.). Независност главног дипломатског надзорника значи да он делује самостално, без било чијих упутстава о томе какви треба да буду резултати надзора или, пак, уплитања у његов надзор. Главни дипломатски надзорник овлашћен је да шефу дипломатског представништва или конзулата предложи како да дипломатско представништво или конзулат побољшају рад, да обави одвојене или групне разговоре са запосленима у дипломатском представништву и конзулату, извештава о свему министра, предлаже министру одговарајуће мере и надзире извршење мера које је изрекао министар (члан 15. став 1.). Да би постигао своје циљеве, овлашћен је да прегледа просторије дипломатског представништва и конзулата и просторије резиденције шефа дипломатског представништва и конзулата које су намењене службеним потребама и да прегледа документа и евиденцију коју дипломатско представништво и конзулат припрема или добија (члан 15. став 2.). Будући да главни дипломатски представник не може бити стручњак за сва питања која су у његовим надлежностима, предвиђено је да у појединим областима надзора (конзуларном, финансијском, кадровском, безбедносном или другом подручју) поједине елементе надзора могу да обављају запослени у Министарству које овласти генерални секретар, на предлог главног дипломатског надзорника (члан 15. став 3. реченица прва). Они су у свом раду самостални и не дирају у овлашћења главног дипломатског надзорника (члан 15. став 3. реченица друга), што значи да је главни дипломатски представник њима само оперативни руководилац, али и да они не могу да утичу на његова овлашћења. Поступак надзора, извештавање министара, предлагање мера и надзор над извршењем мера подробније прописује министар (члан 15. став 4.).

Када је реч о делокругу дипломатских представништава најпре се указује на међународноправне изворе којим се уређују њихови послови – Бечку конвенцију о дипломатским односима и Бечку конвенцију о представљању држава у њиховим односима са међународним организацијама универзалног карактера – да би се потом, тим актима наведени послови или поновили или разрадили у закону (члан 16. став 1.). Остављена је и резерва према којој дипломатско представништво може да обавља и послове који су предвиђени различитим изворима међународног права, али и прописима и директивама министра (члан 16. став 2.), чиме треба да се омогући флексибилност у раду представништва. „Руководилац органа државне управе може да издаје директиве којима одређује начин рада, поступања и понашања запослених у органу државне управе“ (члан 44. став 1. Закона о државној управи). Док је за доношење неког прописа потребно изричито овлашћење министра у закону, са издавањем директива то није случај; да би се издала директива није потребно никакво овлашћење министра у закону. Директиве су једноставно израз моћи министара да у границама других прописа руководи Министарством, а дипломатска представништва јесу део министарства. Непоступање по директивама министра јесте једна од тежих повреда дужности из радног односа (члан 68. став 1. тачка 3. у вези са чланом 69. ставом 1.), а може бити и разлог за опозив амбасадора или разрешење сталног отправника послова или за разрешење шефа конзулата.

Дипломатским представништвом (амбасадом при страниј држави и сталном мисијом при међународној организацији) руководи амбасадор или стални отправник послова (члан 18.). Дакле, шеф дипломатског представништва Републике Србије може имати звање амбасадора или сталног отправника послова. Амбасадор се поставља на до четири године (или како закон каже „најдуже на четири године“), а његова дужност може да се продужи када то налажу потребе службе (члан 19. став 1). Амбасадор може узастопно бити шеф највише два представништва и најдуже осам година, а ако је на дужности амбасадора био дуже од шест година, не може бити поново постављен за амбасадора док не истекну две године од истека другог мандата (члан 19. став 3.). Кад му истекне мандат, амбасадор се опозива. Разуме се да амбасадор може бити опозван и пре протеча времена на које је постављен (члан 19. став 2.), рецимо, због оставке или здравствених разлога или непоштовања директива министра или политике Владе итд. Сва наведена правила важе како за амбасадора који је каријерни дипломата, тако и за амбасадора који се не поставља из реда дипломата, али и за сталног отправника послова.

Предлог за постављење амбасадора (исто важи и за опозив) припрема министар спољних послова и доставља га Влади. Пре него што одлучи о предлогу министра, Влада се саветује са председником Републике (члан 20. став 1.). Сврха тог саветовања јесте да се сазна став председника Републике о кандидату и свим околностима случаја, како би се евентуално избегло да председник Републике, по пријему формалног предлога одбије да донесе указ о постављењу или опозиву амбасадора (што ипак није искључено). Потом Влада одлучује да ли ће прихватити предлог министра спољних послова, па Министарство тражи агреман од државе пријема, а Влада, када се прими агреман (ако се прими), шаље председнику Републику формални

предлог за постављење амбасадора (члан 20. став 2.); разуме се да се то сходно примењује и на поступак опозива амбасадора. Председник Републике указом поставља или опозива амбасадора, а амбасадору кога је поставио издаје акредитивна писма (члан 20. ставови 3. и 4.). Улога председника Републике овде није формална већ суштинска. Одбијањем да донесе указ, он ставља до знања Влади да није сагласан с њеним предлогом, одбија њен предлог.

Права и дужности амбасадора (и сталног отправника послова) заснивају се на Бечкој конвенцији о дипломатским односима и Бечкој конвенцији о представљању држава у њиховим односима са међународним организацијама универзалног карактера. Он представља и заступа Републику Србију и њене органе у држави пријема (или међународној организацији), потписује или парафира дипломатске инструменте и преноси и заступа гледишта Републике Србије (члан 21. став 1.). Поред тога, он има овлашћења која припадају руководиоцу: руководи дипломатским представништвом, издаје налоге и распоређује послове у њему, одлучује о финансијском пословању дипломатског представништва, усклађује и надзире рад конзулата Републике Србије у држави пријема преко инструкција упућених шефу конзулата у држави пријема и обавља друге послове сагласно прописима и директивама министра (члан 21. став 2.). Према томе, амбасадор је тај који усклађује и надзире рад конзулата тако што издаје инструкције шефу конзулата, али и тај који је дужан да се повинује директивама министра. За свој рад и рад дипломатског представништва амбасадор одговара министру, Влади и председнику Републике (члан 21. став 3.).

Закон уређује и институцију амбасадора на нерезиденцијалној основи. Посреди је амбасадор који се поставља у држави у којој Република Србија није отворила амбасаду и који дужност амбасадора у држави пријема врши или тако што има седиште (и амбасаду) у некој трећој држави (дакле, он је истовремено и шеф дипломатског представништва у трећој држави) или тако што има седиште у Министарству а, по потреби, борави у држави пријема (члан 22. ставови 1. и 2.). Амбасадор на нерезиденцијалној основи поставља и опозива се на исти начин као и амбасадор који је шеф дипломатског представништва (члан 22. став 3.). Стални отправник послова одређује се у дипломатским представништвима у државама са којима нису нарочито развијени политички и дипломатски односи. У принципу, он се одређује све док дипломатски односи не буду „подигнути“ на ранг амбасадора (члан 24. став 1.). Именује га и разрешава министар спољних послова из реда каријерних дипломата (члан 24. став 2.). Он није функционер као што су то амбасадори или генерални конзули (члан 24. став 3.). Закон уређује и привременог отправника послова, који руководи дипломатским представништвом у коме је упражњено место амбасадора (или сталног отправника послова) или у коме је амбасадор (или стални отправник послова) спречен; њега одређује амбасадор (стални отправник послова), док то још може, из реда дипломата и уз сагласност министра (члан 25. ставови 1. и 2.). Но, ако амбасадор (стални отправник послова) није одредио привременог отправника послова или јесте, али он спречен да се прихвати те дужности, привременог отправника послова одређује министар (члан 25. став 3.).

Конзулати су делови Министарства у иностранству који, пре свега, пружају конзуларно-правну заштиту држављанима и правним лицима Републике Србије. Срж деловања конзулата огледа се пре свега у бављењу административним пословима (продужавањем путних исправа или личних карата, издавањем виза лицима која желе да путују у државу чији је конзулат итд.). По узору на дипломатска представништва, овај закон најпре наводи међународни уговор који пре свега одређује деловање конзулата, а то је Бечка конвенција о конзуларним односима. Потом се издвајају поједине надлежности конзулата, међу којима се посебно истиче заштита права из радних односа и права из социјалне заштите држављана Републике Србије који раде у држави пријема (члан 26. став 1. тачка 4.), али и старање о „побољшању положаја и поштовања права српског народа, српских исељеника и држављана Републике Србије у иностранству, помагање у очувању и развоју духовне, националне и културне самобитности српског народа и побољшава везе српског народа, српских исељеника, држављана Републике Србије у иностранству и њихових удружења са Републиком Србијом“ (члан 26. став 1. тачка 6.). И конзулат је, као и амбасада, дужан да поступа по прописима и директивама министра (члан 26. став 2.).

Конзулатом руководи шеф конзулата чије звање одговара рангу конзулата: генералним конзулатом – генерални конзул, конзулатом – конзул, вицеконзулатом – вицеконзул, а конзуларном агенцијом – конзуларни агент (члан 28. став 1.). Најзначајнији је генерални конзул: њега поставља и разрешава Влада на предлог министра спољних послова на четири године, с могућношћу да му функција буде продужена ако то налажу потребе службе (члан 28. став 2.). Генерални конзул поставља се или из реда каријерних дипломата, али је могуће и да буде постављен из реда лица која то нису (члан 53. став 1.). Остале шефове конзулата именује и разрешава министар спољних послова (члан 28. став 5.), из реда каријерних дипломата. Сваки шеф конзулата дужан је да поштује директиве министра, али и инструкције амбасадора у држави пријема (члан 28. став 7. реченица прва). Генерални конзул одговара за свој рад и рад конзулата амбасадору у држави пријема, министру и Влади, а остали шефови конзулата – амбасадору у држави пријема и министру (члан 28. став 7. реченица друга).

Конзул жеран је „конзулски“ пандан привременом отправнику послова (члан 30.). Конзул жеран одређује се увек када је упражњено место шефа конзулата или је шеф конзулата спречен да обавља своје дужности; конзула жерана одређује шеф конзулата из реда дипломата у конзулату и уз сагласност министра; а ако шеф конзулата није именовано конзула жерана или јесте, али овај не може да врши дужност – конзула жерана именује министар (члан 30. став 3.).

Закон уређује и друга представништва Републике Србије. Прво од њих је специјална мисија (члан 31.). Специјална мисија није стална форма представљања наше државе; она је привремено тело које представља Републику Србију у страниј држави или при међународној организацији, да би преговарала о одређеним питањима или испунила посебне дипломатске задатке (члан 31. став 1.). Њу успоставља Влада, на предлог министра спољних послова (члан 31. став 2.); одлуком о основању специјалне мисије ближе се одређују сва питања везана за њене задатке и

рад (члан 31. став 3.). Потом следи културни центар (чланови 32. и 33.), информативни центри при дипломатским представништвима и конзулатима (члан 34.), друга представништва (члан 35.) и специјални изасланик министра (члан 36.).

Ако Република Србија у страној држави није отворила дипломатско представништво нити конзулат, она може да трећој држави уговором повери заштиту њених интереса, интереса њених држављана и правних лица; трећа држава штити интересе Републике Србије, њених држављана и правних лица преко својих дипломатских представништва или конзулата у страној држави у којима Република Србија нема ни дипломатско представништво, ни конзулат; обрнута је ситуација када Република Србија закључи са страном државом уговор да штити њене интересе, интересе њених држављана и правних лица у трећој држави (члан 37.).

Колокација је такође једна од новина. У принципу, реч је о томе да две државе успостављају заједнички простор у коме се налазе њихова дипломатска представништва или конзулати у трећој држави (члан 38.). Уговор о колокацији закључује министар спољних послова, уз сагласност Владе.

Посебно питање којим се бави и важећи закон, али и нови закон, јесте питање положаја запослених у Министарству. Министарство је државни орган (орган државне управе), а у државним органима, посебно органима државне управе примењује се пре свега службенички систем, чији је темељни закон – Закон о државним службеницима; он уређује велики број питања која се тичу радних односа у државним органима. Поред њега, основни закон који уређује плате и друга примања у државним органима јесте Закон о платама државних службеника и намештеника. Основа правила о радним односима у државним органима гласе да се најпре примењује Закон о државним службеницима, а у питањима која се њиме не уређују, примењују се општи прописи о раду - Закон о раду. С друге стране, и у оним питањима која се уређују Законом о државним службеницима могуће је одступити од његових правила али само у појединим питањима. „Поједина права и дужности државних службеника у појединим државним органима могу се посебним законом уредити и друкчије ако то произлази из природе њихових послова“ (члан 1. став 2. Закона о државним службеницима). Ово значи да се службенички систем унутар спољних послова може у неким питањима уредити и друкчије него Законом о државним службеницима, ако то оправдава природа спољних послова. Поред тога, Закон о државним службеницима садржи основне појмове о појединим категоријама запослених. „Државни службеник је лице чије се радно место састоји од послова из делокруга органа државне управе, судова, јавних тужилаштава, Државног правобранилаштва, служби Народне скупштине, председника Републике, Владе, Уставног суда и служби органа чије чланове бира Народна скупштина (у даљем тексту: државни органи) или с њима повезаних општих правних, информатичких, материјално-финансијских, рачуноводствених и административних послова“ (члан 2. став 1. Закона о државним службеницима). „Намештеник је лице чије се радно место састоји од пратећих помоћно-техничких послова у државном органу“ (члан 2. став 3. Закона о државним службеницима). Закон о државним службеницима не говори о

државним функционерима, нити о њима постоји посебан закон, премда и они постоје у органима државне управе.

Министарство спољних послова јесте орган државне управе што значи да се на запослене у Министарству најпре примењује Закон о државним службеницима, а да у државне службенике у Министарству спадају сви запослени који се баве спољним пословима и запослени на с њима повезаним општим правним, информатичким, материјално-финансијским, рачуноводственим и административним пословима. Они запослени који раде на пратећим помоћно-техничким пословима јесу намештеници и на њих се примењују општи прописи о раду. Коначно, у Министарству раде и функционери. Основно правило о правима и дужностима запослених у Министарству гласи: „На права и дужности запослених у Министарству која нису уређена овим законом и прописима донетим на основу њега сходно се примењују прописи којим се уређују права и дужности државних службеника и намештеника“ (члан 39.). Ово значи да се најпре испитује да ли је одређено питање уређено овим законом или прописима који су донети на основу њега. Ако јесте, онда се примењују ти прописи. Ако се установи да је реч о питању које није уређено овим законом нити прописима који су донети на основу њега, онда се примењује Закон о државним службеницима и прописи који су усвојени на основу тог закона. Ова примена је прилагођена Министарству, што је значење речи „сходна“ (примена). На овај начин се омогућава да свако питање које се постави добије свој одговор, било у Закону о спољним пословима и прописима донетим на основу њега или у Закону о државним службеницима и другим прописима којима се уређују права и дужности државних службеника и намештеника.

Као и сви други органи државне управе, па и државни органи, Министарство има правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места (члан 40. став 1.). Овим правилником одређује се унутрашње уређење Министарства, радна места државних службеника (и међу њима и радна места дипломата у дипломатском звању у Министарству и иностранству и радна места дипломата у конзуларном звању у иностранству), радна места намештеника, број запосленик на сваком радном месту, врста и степен стручне спреме који су потребни за рад на сваком радном месту, да ли запослени мора да има положен дипломатско-конзуларни испит или државни испит, потребно радно искуство за свако радно место и компетенције за свако радно место. Као што се види, у Министарству постоје, условно речено, две врсте државних службеника. Први, који нису дипломате и други, који јесу дипломате. Радна места дипломата, с друге стране, деле се на радна места у којима се послови обављају у дипломатском звању, у Републици Србији или у иностранству (дипломатска представништва) и на радна места дипломата која се обављају у конзуларном звању, искључиво у иностранству (конзулатима). Поред тога, у овај закон се уносе и компетенције, као битна новина која је предвиђена Законом о државним службеницима. „Компетенције представљају скуп знања, вештина, особина, ставова и способности које државни службеник поседује, а који обликују његово понашање и воде постизању очекиване радне успешности на радном месту“ (члан 5а став 2. Закона о државним службеницима); компетенције се деле на понашајне и функционалне

(члан 44а Закона о државним службеницима). Понашајне компетенције су исте за сва радна места, а функционалне компетенције су опште (односе се на свако радно место) и посебне (односе се на поједине врсте радних места и за свако радно место).

Предвиђени су услови за заснивање радног односа у Министарству. Радни однос може да заснује пунолетни држављанин Републике Србије са пребивалиштем или боравиштем у Републици Србији, који испуњава услове предвиђене Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству, који је прошао безбедносну проверу и нема безбедносних сметњи и који има задовољавајуће психофизичко стање (члан 41. став 1.). Радни однос у Министарству не може да заснује лице којем је престајао радни однос у државном органу због теже повреде дужности из радног односа или које је осуђивано на казну затвора због кривичног дела (члан 41. став 2.). Ово су услови који су строжи од услова предвиђених Законом о државним службеницима. Да ли су испуњени услови за заснивање радног односа у Министарству проверава се на начин који пропише министар спољних послова (члан 41. став 4.). Закон о државним службеницима битно је, у односу на његов изворни текст, променио начине и редослед начина попуњавања радног места (заснивања радног односа). Закон о спољним пословима прописује начин на који се заснива радни однос у Министарству. Пре тога, међутим, неопходно је разликовати два појма: попуњавање радног места и заснивање радног односа. Министар је дужан да пре него што покуша да заснује радни однос са одређеним лицем, испита да ли постоје могућности да се запослени из Министарства премести на слободно радно место, са напредовањем или без њега (члан 49. став 1. Закона о државним службеницима). Ако не постоји могућности за премештај на друго радно место унутар Министарства, на министру је да одлучи да ли ће покушати поступак премештаја нераспоређеног запосленог на слободно радно место у Министарству или покушати са премештајем запосленог из другог државног органа у Министарство (члан 49. ставови 2. и 3. Закона о државним службеницима). Нови Закон о спољним пословима, по узору на Закон о државним службеницима, не предвиђа обавезу министра да покуша преузимање нераспоређеног државног службеника или државног службеника који ради у другом органу: он то може, али не мора учинити. Уместо тога, може расписати интерни оглас за заснивање радног односа, на коме учествују само запослени из органа државне управе или служби Владе (члан 49. став 4. Закона о државним службеницима). Ни интерни конкурс није обавезан и он је фаза која може да се „прескочи“. Једино што мора да се покуша, једино на шта је министар обавезан јесте спровођење јавног конкурса (члан 49. став 4. *in fine* Закона о државним службеницима). Ово, коначно значи, да министар може да оптира на који начин ће покушати запослење. Једино што је обавезан јесте да спроведе јавни конкурс, тако да није искључена могућност да министар одмах распише јавни конкурс, не покушавајући да спроведе друге могућности запошљавања. Ово произлази из одредбе члана 41. става 3. у којој је све то директно прописано. Сам поступак у коме се спроводи преузимање, било нераспоређених лица, било лица која раде у другом државном органу, интерни конкурс и јавни конкурс и положај странака у поступку, уређен је Законом о државним службеницима, што је разлог због кога овај закон упућује у овој материји на његову

примену. Рецимо, ако се министар одлучи за премештај једног лица из другог органа у Министарство, он је дужан да примењује све одредбе Закона о државним службеницима које се односе на тај облик запошљавања и процесне и материјалноправне, што важи и за све друге могућности заснивања радног односа (интерни конкурс, ако се министар одлучи за њега, мора да се спроведе према Закону о државним службеницима, исто важи и за јавни конкурс или преузимање нераспоређеног лица). Од свега постоје ипак два изузетка. Најпре, посреди су случајеви када се постављају шефови дипломатских представништва или конзулата, када је могуће да се радни однос заснива са лицем које није у радном односу у Министарству ради ступања на дужност амбасадора или генералног конзула; (постављењем лице заснива радни однос на одређено време у Министарству) или када се за шефа дипломатског или конзуларног представништва постављају или именују каријерне дипломате; сасвим исто важи и за лица на тзв. посебним дужностима у дипломатским представништвима и конзулатима (члан 53. став 3.) Потом, изузетак је могућ и код преузимања посебних мера за јачање персонела у Министарству, када се пријем у радни однос не заснива ни на преузимању у контексту прописа о државним службеницима, нити на интерном или јавном конкурсима (члан 63.). Природа изузетка у овом последњем случају односи се само на поступак запошљавања. Иначе, сви услови који су потребни за заснивање радног односа на неком радном месту морају да се поштују, што закон изричито прописује (члан 63. став 1. *in fine* и члан 63. став 3. *in fine*). На овај начин запошљавају се дипломате, државни службеници који нису дипломате и намештеници.

У седишту Министарства раде државни секретар, државни службеници на положају, државни службеници који су дипломате, државни службеници који нису дипломате и намештеници (члан 42. став 1.). С друге стране, у дипломатским представништвима и конзулатима раде шефови дипломатских представништава односно конзулата, државни службеници који су дипломате (у дипломатском или конзуларном звању), остали државни службеници који немају дипломатски статус и помоћно особље које има положај намештеника (члан 42. став 2.). Ово указује на двострукост положаја дипломата: док раде у седишту Министарства, они раде искључиво дипломатске послове, у дипломатским звањима; но, када раде у иностранству, у дипломатским представништвима или конзулатима, јединствен корпус дипломата (постојећи у седишту Министарства) „цепа“ се на две групе: на дипломате који раде у дипломатском звању и на дипломате које раде у конзуларном звању; разуме се, звању одговарају и послови (дипломатски, односно конзуларни). По повратку у седиште, у Београд, саставља се привремено раздвојени дипломатски корпус и сви поново раде на дипломатским радним местима и у дипломатском звању.

Функционери у седишту Министарства и у дипломатском представништву и конзулату јесу државни секретар (он је функционер по Закону о државној управи), амбасадор који је шеф дипломатског представништва (па и када потиче из реда каријерних дипломата), амбасадор на нерезиденцијалној основи (па и када потиче из реда каријерних дипломата) и генерални конзул (па и када потиче из реда каријерних дипломата). Преостали могући шефови дипломатских представништава или

конзулата (стални отправници послова, конзули, вицеконзули и конзуларни агенти) немају статус функционера, већ државних службеника који су каријерне дипломате. Функционери су или у сталном радном односу у Министарству (амбасадор или генерални конзул који потичу из реда каријерних дипломата) или су у радном односу на одређено време у Министарству, док им траје дужност шефа амбасаде или генералног конзулата, што бива у случају када се амбасадори и генерални конзули не постављају из реда каријерних дипломата (члан 53. ставови 1. и 2.). Законом се уређује њихова основна плата (коју чини основица помножена коефицијентом). Амбасадори или амбасадори на нерезиденцијалној основу имају исти коефицијент (тима и исту основну плату) као дипломата који ради у звању амбасадора у седишту Министарства, а генерални конзул има основну плату која зависи од његовог дипломатског звања (члан 43. став 3.). Наиме, сва конзуларна звања везују се, настају наслањањем на дипломатско звање, а генерални конзул, када се поставља из реда каријерних дипломата, може бити лице које има дипломатско звање министра саветника или амбасадора у Министарству (члан 47. став 2.); отуда његова основна плата зависи од дипломатског звања које има. Разлика у положају између каријерних дипломата и лица која нису каријерне дипломате, долази до изражаја када им престане функција у иностранству. Каријерне дипломате, будући да су и пре него што су постали функционери били дипломате, „враћају“ се на радно место у Министарству, у звању у коме су радили и пре постављења на функцију. С друге стране функционерима који нису каријерне дипломате, престанком функције амбасадора или генералног конзула престаје и радни однос у Министарству, па они, као лица „изван Министарства“ имају исти положај као и остали функционери којима је престао мандат: право на накнаду плате које, по правилу, траје три месеца од дана престанка функције у висини основне плате коју су имали у часу престанка функције, с тим што се то право гаси пре истека три месеца ако се запосле или испуне услове за пензију или продужује за још три месеца ако у њима бивши функционер стиче право на пензију (члан 43. став 4.). Посреди је решење које је преузето из Закона о платама државних службеника и намештеника (његов члан 56.).

Државни службеници се, према Закону о државним службенима, деле на извршиоце и државне службенике на положају (члан 32. став 1. Закона о државним службеницима). Дипломате улазе у ред државних службеника који су извршиоци, премда се појам „извршиоца“ не помиње у овом закону. Државни службеници на положају, које поставља Влада не предлог министра спољних послова, јесу генерални секретар, помоћници министра, директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону и помоћници директора Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону (члан 44. став 1.). Ниједно од тих лица не мора бити постављено из реда дипломата, премда овај закон то не забрањује. Отуда је предвиђено да помоћник министра може да има заменика, као и генерални секретар (члан 44. став 2.). Дакле, овде није реч о радним местима и звањима у њима која обавезно постоје (могу да постоје али не морају), посреди су државни службеници који нису на положају, али имају дипломатско звање (члан 44. ставови 2. и 3.). Сврха правила је да се омогући садејство

генералног секретара и помоћника који нису дипломате, са дипломатама, како би се постигла боља интегрисаност Министарства.

Дефинишу се каријерне дипломате: „Каријерне дипломате су државни службеници у радном односу на неодређено време у Министарству, на радном месту у коме испуњавају задатке из спољних послова и на коме имају дипломатска или конзуларна звања“ (члан 45. став 1.). Дефиниција садржи функционални елемент (испуњавање задатака из спољних послова), статусни елемент (државни службеници), радноправни елемент (радни однос на неодређено време у Министарству) и двоврсност звања (дипломатска или конзуларна). Будући запосленим на неодређено време, каријерни дипломата покушава да напредује у више дипломатско звање, све до највишег звања – амбасадора у Министарству. Док раде у иностранству дипломате се деле на дипломате који раде у дипломатским звањима и на дипломате који раде у конзуларним звањима. При повратку из иностранства на рад у седишту Министарства дипломате поново постају јединствена група или, другим речима: дипломата има конзуларно звање само док ради у иностранству, у конзулатима. Конзуларна звања не постоје на радним местима у седишту Министарства. Да би се стекло својство каријерног дипломате, државни службеник најпре мора да испуњава све услове за заснивање радног односа у Министарству (члан 45. став 2. у вези са чланом 41. ставовима 1. и 2.), затим услове који се тичу свих дипломатских звања – висока школска спрема и положен дипломатско-конзуларни испит (члан 45. став 2.) и потом услове који се односе на свако дипломатско звање (члан 46. став 2.). Дипломатска звања јесу аташе, трећи секретар, други секретар, први секретар, саветник, први саветник, министар саветник и амбасадор у Министарству (члан 46. став 1.). Услови од којих зависи стицање дипломатског звања огледају се у одговарајућем нивоу познавања страног језика, дужини радног искуства у струци (од звања аташеа до првог секретара), потом специфичног радног искуства (које егзистира упоредо са радним искуством у струци) које се огледа у раду у дипломатском представништву, конзулату или међународној међудржавној организацији (звање саветника, првог саветника и министра саветника) и коначно радног искуства које се тиче шефовања у дипломатском представништву или конзулату (амбасадор у Министарству). Овим су, за разлику од важећег закона знатно детаљније описани услови за стицање дипломатских звања, али нису сви: остали услови који се тичу одговарајућих дипломатских знања подробније се уређују прописом Владе који се доноси на предлог министра спољних послова (члан 46. став 4.). Пре свега овде се имају у виду сложеност послова која се захтева за одговарајуће звање и одговорност.

Уређују се и конзуларна звања: то су најпре звања шефова конзулата: генерални конзул, конзул, вицеконзул и конзуларни агент (члан 47. став 1.). При томе, конзул, вицеконзул и конзуларни агент могу да раде у конзулату, а да не буду шефови конзулата (члан 47. став 3.) Рецимо, шеф конзулата има звање конзула, а у конзулату раде и два вицеконзула итд. Сва конзуларна звања изводе се из дипломатског звања; другим речима, дипломата који ради у иностранству делује у конзуларном звању, при чему задржава и своје дипломатско звање које је имао у Министарству, али га не сме

користити у иностранству; када се са рада у иностранству поново врати на раду Министарству, активира се његово дипломатско звање, а не користи се конзуларно; при томе, при следећем премештају у иностранству, може бити премештен у дипломатско представништво, дакле у свом дипломатском звању. Као што се види, дипломатско звање је трајно, на њему се заснивају конзуларна звања, с тим што се конзуларна звања користе само ако је дипломата премештен у иностранство на конзуларне послове. Звање генералног конзула може стећи дипломата у звању амбасадора у Министарству и министра саветника, звање конзула може стећи дипломата у звању првог саветника, саветника и првог секретара, звање вицеконзула може стећи дипломата у звању другог секретара, трећег секретара и аташеа, а звање конзуларног агента може стећи дипломата у звању трећег секретара и аташеа (члан 47. став 2.). Дакле, једно те исто конзуларно звање може да се одреди дипломатама у различитом звању: нпр. генерални конзул може постати и дипломата у звању министра саветника, али и дипломата у звању амбасадора у Министарству, звање вицеконзула може стећи дипломата у звању другог секретара, али и трећег секретара и аташеа итд.

Каријерни дипломата напредује тако што ступа на радно место у вишем дипломатском звању од оног у коме се тренутно налази. За напредовање је неопходно да је на одговарајући начин вреднована радна успешност дипломате, али и да напредовање одговара потребама Министарства (члан 48. став 1.). Поступак вредновања радне успешности и последице вредновања радне успешности по напредовање или назадовање државних службеника уређене су Законом о државним службеницима. Радна успешност вреднује се, по правилу, једном годишње и са: „није испунио већину очекивања“, „потребно је побољшање“ „испунио очекивања“ и „превазишао очекивања“. Услови за напредовање државних службеника преузети су и за дипломате (разуме се, примењују се и на државне службенике који нису дипломате). Тако, дипломата напредује премештајем на радно место у непосредно вишем звању, ако је најмање две године узастопно утврђено да превазилази очекивања или је најмање пет година узастопно утврђено најмање да испуњава очекивања, али само под условима да постоји слободно радно место, да испуњава услове за рад на њему и да има потребне компетенције (члан 48. став 2.). А ако је дипломата премештен на непосредно више радно место зато што је његова радна успешност две године узастопно вреднована са „превазишао очекивања“, па на исти начин буде његова успешност вреднована и треће године узастопно, он се премешта на непосредно још више дипломатско звање и када не испуњава услове који се тичу радног искуства на том звању (члан 48. став 3.). Државни службеник чија радна успешност буде вреднована са „потребно побољшање“ премешта се на радно место у нижем звању „које одговара његовој врсти и степену стручне спреме, односно образовања и за које испуњава услове за рад, а ако такво радно место не постоји одређује му се нижи коефицијент у складу са законом којим се уређују плате у државним органима“ (члан 86. став 1. Закона о државним службеницима); потом: „државном службенику коме у ванредном или годишњем вредновању радне успешности буде утврђено да не испуњава очекивања, престаје радни однос даном

коначности решења о вредновању радне успешности“ (члан 86. став 3. Закона о државним службеника). Цитиране одредбе нису директно унете у овај закон, али ће се примењивати и на дипломате и државне службенике који то нису, посредством правила према коме: „У свему осталом, на вредновање радне успешности дипломата и последице вредновања, укључујући и престанак радног односа и премештај на радно место у нижем дипломатском звању, примењују се прописи којим се уређују права и дужности државних службеника“ (члан 48. став 5.). Ово значи да се на вредновање радне успешности примењује и Закон о државним службеницима, али и подзаконски прописи којима се регулише вредновање радне успешности (рецимо Уредба о вредновању радне успешности државних службеника из 2019. године). Закон је искористио могућност да нека питања уреди друкчије него Закон о државним службеницима. Посреди је напредовање дипломата који су премештени на рад у дипломатска представништва и конзулате мимо свог пристанка; будући да такав премештај траје најдуже две године, предвиђена је могућност посебног напредовања: ако прву годину рад дипломате буде вреднован са „превазилази очекивања“ он се премешта у непосредно више звање (ако испуњава све услове), а ако и наредне (друге године) буде поново вреднован са „превазилази очекивања“ унапређује се у ново непосредно више звање без обзира на та да ли испуњава услове који се односе на радно искуство (члан 58. став 2.). Тако се постиже скраћивање напредовања за дипломате које су без свог пристанка премештене на рад у иностранство (уместо две узастопне године потребна је само једна година, уместо три узастопне године потребне су само две за напредовање у једно, па потом друго непосредно више звање).

Новина је и уређивање упућивања дипломате у међународну организацију или цивилну мисију (члан 51.). Реч је о случају када је Република Србија чланица неке међународне организације, у коју по правилима међународне организације има право да делегира одређени број дипломата који ће радити унутар међународне организације, као њено дипломатско особље. У том случају министар упућује дипломату у међународну организацију (или цивилну мисију *mutatis mutandis*) на послове који одговарају звању дипломате, а за упућивање је потребан пристанак дипломате; положај дипломате у том случају исти је као да је премештен на рад у дипломатско представништво или конзулат (члан 51. став 2.).

У случају о коме је било речи дипломату упућује у међународну организацију министар. Могуће је и нешто друго: да се дипломата који ради у Министарству сам, самостално, на основу уговора, ангажује у међународној организацији, да у њу не буде упућен од Министарства, нити унутар квоте која припада Републици Србији. Опет је реч о материји која није уређена у нашем правном поретку, а најпре се поставља питање статуса дипломате у Министарству док му траје рад у међународној организацији и њихов однос. Могуће су две опције: да му престане радни однос у Министарству или да му радни однос у Министарству мирује док ради у међународној организацији. Овај закон се одлучио за другу опцију. Дипломата има право да се запосли у међународној организацији а да му заузврат, радни однос у Министарству мирује, најдуже шест година (члан 52. став 1.); дужина мировања, дакле, зависи од договора дипломате и релевантних чиниоца у Министарству. Када му престане

мировање, дипломата има право да се врати на рад у Министарству, при чему је дужан да у Министарству проведе најмање половину радног времена за које му је мировао радни однос (значи, најдуже три године). Ако му пре истека те половине престане радни однос у Министарству, он је дужан да Министарству исплати накнаду од 50% последње основне плате у Министарству за сваки месец који недостаје до половине времена мировања (члан 52. став 3.), изузев у случају да му је радни однос престао због одласка у инвалидску пензију. О мировању радног односа Министарство и дипломата закључују уговор у коме се наводе све посебности мировања радног односа, а нарочито обавезе које има дипломата по повратку у Министарство (члан 52. став 4.). Право на мировање права и обавеза које се стичу на раду и по основу рада има и супружник дипломате док дипломата ради у међународној организацији (члан 52. став 5.).

За разлику од каријерних дипломата који су у радном односу у Министарству на неодређено време, закон познаје и категорију некаријерних дипломата (привремених дипломата, дипломата на одређено време). Најпре, реч је о случају када се за шефа дипломатског представништва или шефа генералног конзулата поставља лице које није каријерни дипломата. Истовремено са постављењем они стичу положај дипломате (и звање изванредног и опуномоћеног амбасадора или генералног конзула) и заснивају радни однос у Министарству на одређено време, док им траје функција. И својство дипломате имају док им траје функција на коју су постављени. За разлику од важећег закона, овај закон прописује услове које морају да за постављење испуне некаријерне дипломате. Они најпре морају да испуњавају све услове за заснивање радног односа у Министарству, да имају високо образовање и познавање страних језика на одговарајућем нивоу (члан 53. став 2. реченица друга). Исто важи и за лица која се премештају у дипломатска представништва и конзулате на посебне дужности из одбране, безбедности, економије, културе, информације итд. (члан 53. став 3.). Они се премештају на основу писменог споразума који закључују министар и руководиоца органа државне управе из кога се премештају. Они привремено раде у Министарству, док су премештени у њега. А и њихов статус дипломате је привремен, траје док су премештени у иностранство на посебне дужности. Поступају по директивама руководиоца органа државне управе из кога су премештени, у сагласности са шефом дипломатског представништва или конзулата. О њиховом премештају министар и руководиоца органа државне управе закључују споразум којим се уређују сва потребна питања (дипломатска звања која стичу у иностранству, како се сnose трошкови њиховог боравка у иностранство итд.) – члан 53. став 3. реченица трећа.

Некаријерне дипломате не морају да имају положен дипломатско-конзуларни испит, али су дужне да прођу припреме, усавршавање и оспособљавање за рад у дипломатском представништву или конзулату, онако како то пропише министар (члан 53. ставови 4. и 5.).

Дипломате раде на радним местима у седишту Министарства или иностранству, у дипломатским представништвима (амбасаде и стална мисија при међународној организацији), конзулатима и специјалним мисијама. На радно место у

иностранству премешта их министар, пошто се унутар Министарства спроведе интерни поступак за попуњавање упражњених радних места дипломата у дипломатским или конзуларним звањима у иностранству или без претходног интерног поступка ако то налажу потребе службе (члан 55. став 3.). Све дипломате имају право да учествују у овом интерном поступку, изузев оних којима тече време од две године у коме су дужни да раде у Министарству (члан 58. став 1.) или којима је правноснажно изречена дисциплинска казна забране премештаја на рад у иностранству (члан 69. став 2. тачка 2.). Приликом одлучивања о томе ко ће бити премештен у иностранству води се рачуна о вредновању успешности рада, трајању рада у Министарству и иностранству током каријере, додатним способностима дипломате и о времену које је протекло од последњег премештаја у иностранство, а као привилегујућа околност узима се и случај када је дипломата већ био премештен у иностранство, али без свог пристанка (члан 56. ставови 3. и 4.). Правило је да пристанак дипломате за премештај није потребан, јер се премештај заснива на поступку у коме дипломата сам претендује на одговарајуће радно место у истом дипломатском звању које има и у Министарству. Међутим, могуће је да не испуни услове за премештај или не буде одређен за премештај на радно место у истом звању, па се појави могућност да буде премештен на радно место у нижем дипломатском звању. У том случају, за премештај у ниже звање, потребан је његов пристанак (члан 57. став 1.). Премештај траје најдуже четири године (дакле, може бити и краћи), о чему се одлучује у тренутку када се доноси акт о премештају дипломате. Трајање премештаја може да се скрати или продужи, зависно од потреба службе или из других оправданих разлога (члан 57. став 2.). Као оправдан разлог за скраћење премештаја сматрају се пре свега захтев лица које је премештено, захтев државе пријема (*persona non grata*) и тежа повреда дужности из радног односа, а за продужење премештаја – потребе службе (члан 57. став 3.). Дипломата који је био премештен у иностранство најмање четири године, дужан је да најмање две године проведе на радном месту у Министарству пре него што поново буде премештен у иностранство (члан 59. став 1.). Сврха ове одредбе јесте да успостави равноправност међу дипломатама, јер се рад у иностранству по правилу сматра као погоднујући део каријере. Од правила се може одступити ако се за премештај на одређено радно место у иностранству не јави нико ко испуњава све услове за премештај; у том случају, на то радно место може бити премештен дипломата који је провео мање од две године на радном месту у Министарству (члан 59. став 2.). Ако то налажу потребе службе, дипломата може бити премештен на рад у иностранство и без његовог пристанка, најдуже на две године и највише два пута током рада у Министарству (члан 58. став 1.). За њега важи посебан, погоднујући режим напредовања (члан 58. став 2.) и има право на посебан додатак на плату (члан 77.). Ако дипломата одбије премештај, њему престаје радни однос (члан 130. став 1. тачка 1. Закона о државним службеницима).

По повратку у Министарство, дипломата се распоређује на радно место у дипломатском звању које је имао пре премештаја у иностранство, изузев ако је за време премештаја напредовао у више дипломатско звање, када се распоређује у новостечено звање (члан 60. став 1.). Међутим, овде може да настане проблем ако није

могуће да се распореди на такво радно место (укинуто је, попуњено је итд.). Онда министар има право да га привремено распореди на радно место у нижем дипломатском звању од оног на коме је радио пре премештаја у иностранство; министар је при томе дужан да покуша да га привремено распореди на радно место, по правилу, у непосредно нижем дипломатском звању (дакле, може да га распореди и у звање које је ниже од непосредно нижег звања); распоређивање је привремено и траје све док се не упразни радно место које одговара звању које је дипломата имао пре премештаја у иностранство (члан 60. став 2. *in fine*). Ако дипломата у овом случају одбије распоређивање, постаје нераспоређен три месеца (члан 60. став 3.), а ако у та три месеца не постане упражњено радно место које одговара његовом звању, њему престаје радни однос по сили закона (члан 60. став 3. *in fine*). Премештај на радно место у иностранству подробније прописује министар (члан 61. став 2.).

Државни службеници који нису дипломате, као и намештеници, такође могу да се преместе на рад у иностранству. У том случају примењују се правила о привременом премештају дипломата (члан 62.).

Како је наведено, закон је предвидео посебне мере које треба да побољшају персонал у Министарству (члан 63.). Оне се састоје од одступања од начина заснивања радног односа који је преузет у овај закон из Закона о државним службеницима. У изузетним случајевима, када то налажу потребе службе у Министарству, министар може директно (без преузимања или конкурса) да прими у радни однос на неодређено време лице са одговарајућим искуством у научноистраживачком раду, значајним дипломатским искуством, искуством у раду у међународним и другим организацијама или лице са одређеним професионалним знањима и вештинама; и то на радна места дипломате, државног службеника који није дипломата или намештеника (члан 63. став 1.). Овде је по среди флексибилна форма пријема у радни однос која треба да створи „паралелан“ персонал који не почиње каријеру од приправника. Али будући да је у питању изузетак, законом је прописано да број тако запослених лица у једној години не може бити већи од 50% запослених на неодређено време којима је у претходној години престао радни однос у Министарству (члан 63. став 2.). Слична правила важе и за „бесконкурсно“ запошљавање у дипломатска представништва и конзулате, с тим што се, најпре, они запошљавају на одређено време до четири године, што се њима радни однос може отказати и пре истека четврте године и што број тако запослених лица не може бити већи од 5% радних места у дипломатским представништвима и конзулатима систематизованих Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству спољних послова (члан 63. ставови 3, 4. и 5.)

Обука и усавршавање запослених у Министарству јесте обавеза Министарства (члан 65. став 1.), а положени дипломатско- конзуларни испит је услов да лице ради као каријерни дипломата. Сам дипломатско-конзуларни испит служи да се на њему провере познавање међународних односа, међународног јавног права (дипломатског и конзуларног), дипломатске историје (која укључује и конзуларну историју) и дипломатских и конзуларних вештина, при чему се део испита полаже на енглеском језику (члан 65. став 3.); у суштини, дипломатско-конзуларни испит преставаља

синтезу изучавања посебности дипломатског и конзуларног посла и елемената државног испита. Дипломатско-конзуларни испит замењује државни стручни испит, а његов програм и поступак његовог полагања прописује министар.

Дипломатска академија је организациона јединица Министарства чији је главни посао усавршавање и оспособљавање запослених у Министарству, а облици усавршавања исцрпно су побројани у овом закону (члан 66. став 3.). Поред осталог, она припрема, усавршава и оспособљава некаријерне дипломате (који не морају да полагају дипломатско-конзуларни испит) за рад у дипломатским представништвима и конзулатима, спроводи припреме за полагање дипломатско-конзуларног испита, организује полагање тог испита, спроводи усавршавање које произлази из система вредновања радне успешности, спроводи наставу и полагање испита из страних језика, и обавља и друге послове које јој повери министар (члан 66. став 3.).

Законом се прописују и посебне дужности које произлазе из обављања спољних послова. Те посебне дужности најпре се односе на лица која раде у у Министарству, дипломатским представништвима и конзулатима (члан 68. став 1.) и имају статус дипломате (па и дипломате који је шеф дипломатског представништва или конзулата). Шефу дипломатског представништва и конзулата забрањено је да, без сагласности министра, напушта државу пријема, а дипломати и другом запосленом у дипломатском представништву или конзулату – да напушта државу пријема без знања и сагласности шефа дипломатског представништва или конзулата (члан 68. став 3.). Затим следи низ забрана које се односе на запослене у дипломатском представништву или конзулату, а пре свега се тичу дипломата (па и шефова дипломатских представништава и конзулата): не смеју да се уплићу у унутрашња питања државе пријема, неовлашћено обављају дипломатске или конзуларне или финансијске послове, предузимају дипломатско или конзуларно заступање треће државе у држави пријема без изричитих овлашћења министра спољних послова, користе повластице, имунитете и дипломатску или конзуларну вализу противно њиховој намени, користе просторије дипломатског представништва, конзулата или резиденције супротно њиховој намени, опште са Министарством, другим органима, организацијама и установама у Републици Србији или држави пријема без знања шефа дипломатског представништва или конзулата и да се баве делатношћу која је неспојива са дипломатским и конзуларним пословима; ове забране протежу се и на чланове њихове породице који с њима бораве у иностранству (члан 68. став 2.). Дипломате, изузев почасног конзула, не могу да се баве професионалном или привредном делатношћу ради стицања личне користи, изузев када располажу својом имовином, кад се баве самосталним научним, педагошким, уметничким и публицистичким радом или делују у синдикатима, стручним удружењима и другим облицима заштите права из радног односа (члан 68. став 4.); при томе, каријерни дипломата не може бити ни члан органа политичке странке (члан 68. став 5.). Дужности и забране пре свега имају свој основ у представљању Републике Србије и заштити њеног угледа, али и у поштовању државе пријема. Повреде посебних дужности и забрана који су наведени у овом закону, представља тежу повреду дужности из радног односа и кумулирају се са тежим повредама које су одређене

Законом о државним службеницима. Дисциплинске казне које могу да се изрекну за тежу повреду дужности строже су од оних које предвиђа Закон о државним службеницима, али и прилагођеније материји овог закона. То су: новчана казна од 20% до 30% основне плате, за месец у коме је новчана казна изречена, до шест месеци; забрана премештаја у дипломатско представништво, конзулат или специјалну мисију од четири године; скраћење премештаја у дипломатско представништво или конзулат; забрана напредовања од четири године; премештај на радно место у непосредно ниже звање; престанак радног односа (члан 69. став 2.). Дисциплински поступак не може да се води против функционера (државног секретара, амбасадора који је шеф дипломатског представништва, амбасадора на нерезиденцијалној основи и генералног конзула), они могу да због престапа буду опозвани или разрешени пре времена на које су постављени, с тим што се против каријерног дипломате у том случају може водити дисциплински поступак кад се врате у седиште Министарства, у Београд (члан 49.). Затим се предвиђа да министар води дисциплински поступак (изузев када је реч о државним службеницима на положају), с тим да он може да оснује дисциплинску комисију од три члана да уместо њега покреће и води дисциплински поступак и одлучује о дисциплинској одговорности (члан 70. ставови 1. и 2.). Такође, министар може поверити шефовима дипломатских представништава и конзулата да воде дисциплински поступак против запослених у дипломатском представништву и конзулату и прописати све посебности дисциплинског поступка који се води у иностранству (члан 70. ставови 4. и 5.).

Када је реч о престанку радног односа запослених у Министарству овај закон делује у синтези са Законом о државним службеницима. Послодавац (Министарство) може да откаже радни однос запосленом ако је дао лажне податке којим је доказивао постојање неког услова за заснивање радног односа у Министарству, ако престане да испуњава неки услов за заснивање радног односа у Министарству (рецимо, престане му држављанство Републике Србије), не положи дипломатско-конзуларни испит до истека једне године од заснивања радног односа у Министарству или не положи стручни испит до истека шест месеци од заснивања радног односа у Министарству (члан 71.). У овај закон није уврштено одбијање премештаја или распоређивања на друго радно место, јер је реч о разлогу за отказ који прописује Закон о државним службеницима, који се супсидијарно примењује и запослене у Министарству. Послодавац даје отказ запосленом (дипломати, државном службенику који није дипломата или намештенику) који „одбије премештај или распоређивање кад за њих није потребна сагласност државног службеника или неоправдано не ступи на радно место на које је премештен или распоређен“ (члан 130. став 1. тачка 1. Закона о државним службеницима). И престанак радног односа по сили закона јесте спој разлога из Закона о државним службеницима и из овог закона. Поред разлога предвиђених Законом о државним службеницима, запосленом у Министарству престаје радни однос по сили закона ако буде осуђен на казну затвора због кривичног дела, ако му буде изречена осуда за кривично дело повреда угледа Србије (члан 173. Кривичног закона) или повреда угледа стране државе или међународне организације (члан 175. Кривичног законика) или ако му буде изречена условна осуда на казну

затвора од најмање шест месеци, без обзира на време проверавања, за кривично дело које га чини недостојним за обављање послова државног службеника (члан 72. став 1.), с тим што та кривична дела одређује Високи службенички савет (члан 72. став 2.), на основу овлашћења из члана 131. става 2. Закона о државним службеницима. Коначно, запосленом престаје радни однос и ако је нераспоређен, а не постане упражњено радно место које одговара његовом звању – наредног дана од протекла три месеца откад је постао нераспоређен (члан 72. став 1. тачка 4.).

Правило гласи: „На плате и друга примања дипломата, државних службеника који нису дипломате и намештеника сходно се примењују прописи којим се уређују плате и друга примања државних службеника и намештеника, ако овим законом и прописима донетим на основу њега није друкчије одређено“ (члан 73.). Према томе, најпре се испитује да ли је неко питање уређено овим законом и прописима донетим на основу њега (специјални пропис) и ако је то случај, примењује се специјални пропис. Ако, међутим, то није случај, на одређено питање сходно се примењују сви прописи којима се уређују плате и друга примања државних службеника и намештеника. Пре свега, реч је о Закону о платама државних службеника и намештеника, којим се уређују плате, накнаде и друга примања државних службеника и намештеника (члан 1. Закона о платама државних службеника и намештеника). Плата државних службеника и намештеника састоји се од основне плате и додатака на плату (члан 2. став 1. Закона о платама државних службеника и намештеника). Основна плата се одређује множењем коефицијента са основицом за обрачун и исплату плата (члан 7. став 1. Закона о платама државних службеника и намештеника). „Коефицијенти за положаје и извршилачка радна места одређују се тиме што се сваки положај и свако извршилачко радно место сврстава у једну од 13 платних група. Положаји се сврставају у платне групе од I до V, а извршилачка радна места у платне групе од VI до XIII“ (члан 9. Закона о платама државних службеника и намештеника), почев од вишег саветника до млађег референта. Свака извршилачка платна група има осам платних разреда са различитим коефицијентима који су најнижи у првом а највиши у осмом платном разреду, дакле, расту од првог до осмог. Ово омогућава да извршиоци напредују и хоризонтално (преласком из нижег у виши платни разред) и вертикално (преласком из ниже у вишу платну групу). Државни службеници на положају имају само одговарајућу платну групу, немају платне разреде. Због тога није могуће да хоризонтално напредују. Ствар слично стоји и са дипломатама. И они су, према важећим прописима, разврстани само у платне групе, при чему сваком дипломатском звању, почев од аташеа до амбасадора у Министарству, одговара једна платна група. То значи да и дипломате, попут државних службеника на положају, могу да напредују само вертикално, стицањем вишег звања, не и хоризонтално. Овим законом одређују се коефицијенти за свако дипломатско звање: аташе – коефицијент 2,34; трећи секретар – коефицијент 2,85; други секретар – коефицијент 3,08; први секретар – коефицијент 3,49; саветник – коефицијент 3,96; први саветник – коефицијент 4,25; министар саветник – коефицијент 4,81; амбасадор у Министарству – коефицијент 5,57 (члан 74. став 1.). Дипломате у конзуларном звању имају коефицијент који одговара њиховом дипломатском звању (члан 74. став 4.); док

руководи организационом јединицом у Министарству, дипломати се увећава коефицијент за 15% (члан 74. став 2). Проблем са платом дипломата је, како је већ наведено, што се коефицијенти не разврставају у платне разреде, па они не могу да напредују преласком у виши платни разред. Закон покушава да реши овај проблем тако што уводи награђивање дипломата за остварене резултате рада. Наиме, дипломата може да буде награђен за остварене резултате рада једном годишње ако је вредновањем радне успешности утврђено да је превазишао очекивања и ако је посебно допринео угледу и интересима Републике Србије; награда може да износи до 150% од просечне годишње његове основне плате дипломате, а исплаћује се уз плату за јануар наредне године (члан 75. ставови 1. и 2.). Награду за остварене резултате рада може да оствари највише 3% дипломата систематизованих Правилником о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству спољних послова (члан 75. став 3.), чиме се спречава инфлација додељивања награда.

Коефицијент за обрачун и исплату основне плате запосленом у дипломатском представништву и конзулату увећава се до 30%, ако постоје посебни услови рада (корективни коефицијент) – члан 76. став 2. Висину корективног коефицијента одређује Влада, на предлог министра спољних послова (члан 76. став 3.).

Запослени у дипломатском представништву и конзулату (дипломате, државни службеници који нису дипломате и намештеници) имају право на додатке на основну плату (за рад у удаљеним и прекоокеанским државама, за премештај на радно место у иностранству без свог пристанка и сл.), право на накнаду плате, право на посебну накнаду трошкова (за увећане трошкове живота у иностранству, за становање, селидбу, за школовање деце, за долазак на рад и одлазак са рада, за службено путовање, за посебне трошкове које изазива обављање дужности шефа дипломатског представништва или конзулата и сл.) и право на друга примања (отправничко и жеранско примање, примања за издржаване чланове породице и сл.) – чл. 77. став 1. При одређивању додатака на основну плату, посебних накнада трошкова и других примања, пре свега мора да се имају у виду трошкови живота у различитим државама које годишње објављују надлежни органи Уједињених нација и друге битне прилике, сложеност рада у дипломатском представништву или конзулату, обим и значај рада у поједином дипломатском представништву или конзулату – за шефа дипломатског представништва и конзулата – и да ли је дипломата био премештен на радно место у иностранству без свог пристанка (члан 77. став 2.).

Детаљније услове за остваривање права на додатке на основну плату, накнаде плате, посебне накнаде трошкова и друга примања и њихову висину прописује Влада, на предлог министра (члан 77. став 3.).

Уређују се и права запосленог која произлазе из посебних услова рада у иностранству. Посебни услови рада постоје када запослени (дипломата, укључујући и шефа дипломатског представништва или конзулата, државни службеник који није дипломата и намештеник) ради у посебним животним условима, у безбедносно опасним подручјима и тешким климатским приликама (члан 78. став 1.). Заправо, запослени је дужан да ради у посебним условима рада, а заузврат, као компензацију, има право на корективни коефицијент и право да му се увећа годишњи одмор (члан

78.). Потом се уређује накнада плата за време привремене спречености за рад (члан 79.), право на накнаду трошкова због смрти у иностранству (било запосленог, било члана његове породице – члан 80.), право на здравствено осигурање (члан 81.), права супружника запосленог који с њим борави у иностранству на уплату пензијског, инвалидског и здравственог осигурања из средстава Министарства (члан 82.) итд.

Дефинишу се непокретности које дипломатска представништва и конзулати користе у иностранству. То су зграде или делови зграда и земљиште у иностранству и они се користе независно од њиховог имовинско-правног статуса (члан 85. став 1.) и сагласно стандардима и нормативима у држави пријема (члан 85. став 3.). О прибављању, отуђењу, узимању и давању у закуп и другом располагању непокретностима које се користе за потребе дипломатских представништава и конзулата, одлучује Влада, на предлог министра спољних послова (члан 86. став 1.). Правни посао којим се остварује располагање непокретношћу закључује министар, изузев ако Влада на то не овласти шефа дипломатског представништва (амбасадора или сталног отправника послова) или конзулата (члан 86. став 2.). Закон садржи и посебну одредбу о имовини која је прибављена у поступку сукцесије (члан 88.). Непокретностима које Републици Србији припадају (па и у својину) сагласно Анексу Б Споразума о питањима сукцесије, користи, одржава и њима управља и располаже Министарство, а средства која се остваре продајом тих непокретности улазе јесу наменска средства Министарства и користе се за прибављање у својину и капитално одржавање непокретности за потребе дипломатских представништава и конзулата (члан 88. ставови 1. и 2.). Износ таквих средстава који није искоришћен у текућој буџетској години уноси се у средства за капитално одржавање у финансијском плану и буџету Министарства за наредну годину (члан 88. став 3.). Уређују се и посебности набавки за потребе дипломатских представништава и конзулата (члан 89.).

Држава са којом Република Србија има дипломатске односе, може да отвори своје дипломатско представништво у Београду (члан 90. став 1.). Ранг дипломатског представништва подлеже начелу узајамности. О самом седишту (адреси) дипломатског представништва стране државе и месту на коме ће да се налази резиденција представништва одлучује Министарство пошто претходно прибави мишљење надлежних органа (члан 90. став 2.); посреди су правила која се примењују и на представништва међународних организација и конзулате страних држава (члан 90. став 3.). Дипломатско представништво стране државе може да се отвори ако се с тиме формално сагласи Влада, на предлог министра спољних послова (члан 91.), што важи и за отварање страног конзулата (члан 99.). Дипломатско представништво стране државе може да отвори одељење изван свог седишта, које ће се бавити конзуларним, економским, информативним, образовним и културним питањима, а сагласност за отварање таквог одељења даје министар спољних послова (члан 92.). Министар такође даје сагласност и за акредитовање у Републици Србији шефа дипломатског представништва који има седиште у другој држави (члан 93.). Агреман (сагласност) за предложеног амбасадора стране државе у Републици Србији даје председник Републике, пошто прибави мишљење министра (није везан тим мишљењем); агреман се издаје само амбасадору, не и сталном или привременом

отправнику послова; о томе да је агреман издат (ако је издат) страну државу обавештава Министарство (члан 94. став 2.). Акредитивна (и опозивна) писма за амбасадора предају се председнику Републике, а претходно се копија акредитивног писма предаје министру или лицу у Министарство кога министар овласти (члан 95.).

Да би дипломата постао шеф конзулата у Републици Србији мора да добије егзекватуру, о чијем издавању одлучује министар спољних послова по прибављеном мишљењу надлежних органа (члан 100. став 1.), а док траје издавање егзекватуре, министар спољних послова може, на захтев дипломатског представништва или конзулата стране државе, дозволити новоименованом шефу конзулата да привремено обавља конзуларне послове (члан 100. став 2.). Министар спољних послова одлучује и о издавању дозволе за обављање дужности почасног конзула (члан 101. став 3.). Иначе, почасном конзулу издаје се легитимација, а њену садржину и изглед прописује министар (члан 101. став 4.).

Међународна организација може да има седиште у Републици Србији или да у Републици Србији отвори своје представништво (агенцију, одељење или канцеларију - члан 103. став 1.). О давању сагласности да седиште међународне организације буде у Републици Србији или да се у Републици Србији отвори њено представништво одлучује Влада, на предлог надлежног министарства, по прибављеном мишљењу министра спољних послова, а одлука Владе објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије” (члан 103. ставови 2. и 3.).

Закон се завршава прелазним и завршним одредбама. Док не буде донет правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству који ће бити усклађен са овим законом и решења о распоређивању на радно место сходно новом правилнику или до доношења другог решења сагласног закону (пре свега има се у виду важећи закон), запослени у Министарству настављају да раде на радним местима систематизованим на дан ступања на снагу овог закона (члан 105. став 1.). Правилник о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места у Министарству биће донесен у року од једне године од дана ступања на снагу овог закона (члан 104. став 2.). Запослени задржавају дипломатска (и конзуларна) звања која су имали пре ступања овог закона на снагу (чиме се штите стечена права) – члан 105. став 1, али уз правило да су дужни да у року од пет година од ступања на снагу овог закона испуне услове за стицање дипломатског звања предвиђене овим законом, изузев дужине радног искуства; ако то не учине, распоређују се на одговарајуће радно место у дипломатском звању за које испуњавају услове који су прописани овим законом (члан 105. став 2.).

Подзаконски прописи чије је доношење предвиђено овим законом (углавном правилници министра спољних послова) биће донети и ступити на снагу у року од једне године од ступања на снагу овог закона (члан 107. став 1.); до њиховог ступања на снагу, примењују се одредбе важећих подзаконских прописа које нису у супротности са овим законом (члан 107. став 2.). Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о спољним пословима („Службени гласник РС”, бр. 116/07, 126/07 – исправка и 41/09) – члан 108, а овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије” (члан 109.)